

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Andra Kammarén. N:o 31.

Fredagen den 18 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 innevarande mars.

§ 2.

Herr talmannen yttrade: Jag ber att få meddela kammarén, att det vid hållen öfverläggning inom talmanskonferensen, angående riksdagsarbetets ordnande under den närmaste tiden, har beslutats, att sista arbetsplenium före påsk skall blifva nästa onsdag. Den därpå följande torsdagen skulle reserveras till utskottsarbete. Under tiden närmast därefter intill torsdagen den 7 april, då kamrarnes ledamöter åter samlas för att företaga gemensam votering öfver till dess godkända voteringspropositioner, skulle endast komma att hållas plena i och för protokollsjustering, justering af skrifvelseförslag och bordläggning af möjligen inkommande ärenden äfvensom godkännande af de voteringspropositioner, som möjligen under tiden hinna inkomma.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 5, 8, 47 och 48.

Ordet begärdes härefter af

Herr vice talmannen Pehrson, som yttrade: Herr talman-
nen torde tillåta mig göra den hemställan, att kammarén ville
besluta, att bland två gånger nu bordlagda ärenden statsutskottets
utlåtande n:o 5 angående regleringen af utgifterna under riks-

statens fjärde hufvudtitel, statsutskottets utlåtande n:o 8 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, statsutskottets utlåtande n:o 47 i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee, samt statsutskottets utlåtande n:o 48 i anledning af väckta motioner i fråga om förvärfvande åt staten af vissa enskilda järnvägar m. m. må i den ordning de nu blifvit nämnda uppföras först å föredragningslistan för morgondagens plenum samt att öfriga likaledes två gånger bordlagda ärenden å densamma uppföras i den ordning de förekomma å dagens föredragningslista.

Denna hemställan blef af kammaren bifallen.

§ 4.

Efter föredragning häruppå af bevillningsutskottets memorial n:o 16, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af bevillningsutskottets betänkande n:o 14 angående vissa delar af tullbevillningen, blefvo de i memorialet föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 5.

Herr statsrådet m. m. *H. G. Westring* öfverlämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående pension å allmänna indragningsstaten åt landssekreteraren i Kalmar län Adolf Westrin;

angående anslag till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa lupuspatienter; och

angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Växjö hospital för Kronobergs och Blekinge läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka.

Dessa propositioner bordlades.

§ 6.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

lagutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af väckta motioner angående omarbetning i vissa hänseenden af gällande bestämmelser om tillsättning af prästerliga tjänster; och

n:o 37, i anledning af väckt motion angående lagstiftnings-åtgärder i syfte att område, hvarå lifligare byggnadsverksamhet är att emotse, må kunna regleras redan, innan detsamma erhållit större sammanträngd befolkning; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undervisningen om de rusgifvande ämnenas natur och verkningar; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af tillfälle för lärare i naturkunnighet och seminarielärare att inhämta nödiga insikter i alkohologi.

§ 8.

Afgåfvos följande nya motioner, nämligen af:

herrar *F. Berg* i Stockholm och *E. Hammarlund*, n:o 232, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt löneroglering för de vid dem anställda lärare; och

herr *K. A. Staaff m. fl.*, n:o 233, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 49 och 87 regeringsformen samt §§ 10 till och med 25 äfvensom §§ 27, 28 och 38 riksdagsordningen.

Dessa motioner bordlades på begäran.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>A. T. Carlheim-Gyllensköld</i>	under 14 dagar fr. o. m. d. 23 mars,
» <i>M. Andersson</i> i Löfhult...	» 14 » » » 24 »
» <i>H. Öhngren</i>	» 10 » » » 21 »
» <i>J. Andersson</i> i Öhrstorp...	» 14 » » » 21 »
» <i>G. N. T. af Callerholm</i> ...	» den 19 mars och
» <i>C. Persson</i> i Stallerhult...	» 14 dagar fr. o. m. d. 21 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,48 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Lördagen den 19 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande mars.

§ 2.

Enligt förut fattadt beslut företogs nu val af sju ledamöter och sju suppleanter i Riksdagens särskilda utskott n:o 2; och utsågos därvid till

ledamöter:

herr <i>A. Henricson</i>	med 214 röster,
» <i>P. O. Lundell</i>	» 214 »
» <i>E. G. H. Åkerlund</i>	» 214 »
» <i>G. A. E. Kronlund</i>	» 212 »
» <i>H. F. A. E. Pantzarhielm</i>	» 210 »
» <i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	» 195 » och
» <i>I. E. G. Svensson</i> i Skyllberg.....	» 118 » .

Närmast i röstetal kom herr *A. F. Burman* med 99 röster.

suppleanter:

herr <i>C. H. Wallentin</i>	med 210 röster,
» <i>K. L. Johansson</i> i Stora Mellby	» 209 »
» <i>B. Dahlgren</i>	» 207 »
» <i>A. Ekman</i>	» 202 »
» <i>A. F. Janson</i> i Bråten.....	» 198 »
» <i>H. Andersson</i> i Grimbo	» 188 » och
» <i>K. H. Bergendahl</i>	» 115 » .

Närmast i röstetal kom herr *N. Persson* i Malmö med 103 röster.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda val.

§ 4.

Herr statsrådet m. m. *C. von Friesen* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående jordafsöndring från Leckö kungsgård i Skaraborgs län.

Denna proposition bordlades.

§ 5.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner:

angående pension å allmänna indragningsstaten åt landssekreteraren i Kalmar län *Adolf Westrin*;

angående anslag till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa lupuspatienter; och

angående godkännande af uppgjortt förslag i fråga om uppförande vid Växjö hospital för *Kronobergs* och *Blekinge* läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka.

§ 6.

Efter föredragning häruppå af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades herrar *F. Bergs* i Stockholm och *E. Hammarlunds* motion, n:o 232, till Riksdagens särskilda utskott n:o 1.

Vid föredragning af herr *K. A. Staaffs m. fl.* motion, n:o 233, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 49 och 87 regeringsformen samt §§ 10 till och med 25 äfvensom §§ 27, 28 och 38 riksdagsordningen, begärdes ordet af

Herr *Widén*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Innan denna motion af kammaren remitteras till konstitutionsutskottet, har jag velat med några ord beröra en sida af densamma, som eljest möjligen icke skulle tilldraga sig tillbörlig uppmärksamhet. Jag äsyftar härmed den misshandling man låtit öfvergå de smärre städernas representationsrätt i den föreliggande motionen.

Man har allmänt erkänt, att införande af allmän rösträtt till Riksdagens Andra Kammare bör föra med sig borttagandet af olikheten i representationsrätten mellan land och stad, och jag för min del måste ju finna denna grundsats så mycket mera riktig, som jag var en af de få stadsrepresentanter, som redan vid 1902 års rösträttsdebatt ställde mig på denna ståndpunkt.

Men huru har nu denna grundsats tillämpats? Hvad Kungl. Maj:ts förslag beträffar, enligt hvilket riket skulle med hänsyn till proportionella val indelas i större flermansvalkretsar, är det ju uppenbarligen endast de allra största städerna, som kunna bilda egna valkretsar. Hvad de öfriga städerna beträffar, måste de helt naturligt jämte landsbygden ingå i de stora flermansvalkretsarne. Frågan om antalet representanter från land och stad har sålunda icke i det kungl. förslaget kunnat egentligen framträda.

I den nu föreliggande motionen är förhållandet annorlunda. Den bibehåller såsom regel enmansvalkretsar, och därigenom blir också frågan om antalet representanter för land och stad mycket mera, så att säga, akut. Matematiskt sedt, skulle — jag har här tagit 1900 års folkmängdssiffror till utgångspunkt, då jag icke i hastigheten haft tillgång till några nyare — landsbygden hafva ett representantantal af 181 och städerna ett representantantal af 49; — det är ju möjligt, att siffrorna numera undergått någon förändring, men den kan i alla händelser icke vara särdeles betydande. Af dessa 49 representanter skulle enligt det nu framlagda förslaget de större städerna med en folkmängd af 11,000 personer och däröfver taga 42; och således skulle 7 återstå för de mindre städer, som hafva en folkmängdssiffra under den nyss uppgifna. Redan denna proportion synes mig vara orättvis. Enligt de siffror, som motionärerna själfva anfört i bilagan till motionen, utgör de mindre städernas folkmängd 276,911 personer och de större städernas 856,707. Skulle nu antalet representanter delas mellan städerna proportionellt mot dessa siffror, skulle på de mindre städerna komma omkring 12 representanter i stället för 7 och på de större städerna skulle falla endast 37 i stället för 42. — Men nu är det därjämte så, att man låter de mindre städernas särskilda representationsrätt helt och hållet försvinna, i det de föreslås skola väljas tillsammans med landsbygden. Det synes mig alldeles uppenbart, att redan en så pass stor stad som på 8- eller 9,000 invånare skall få det mycket svårt att erhålla någon betydelse i en landtvalkrets med omkring 23,000 invånare, helst efter införandet af allmän rösträtt, hvilken ju i synnerligt hög grad ökar antalet väljare på landsbygden. Men förhållandet blir ännu sämre med afseende på städer med 2- å 3,000 invånare, hvilka utgöra flertalet af de mindre städerna.

Nu har man såsom skäl för den af mig klandrade anordningen i motionen framhållit, bland annat, att dessa smärre

städer äro jämförliga med municipalsamhällen och köpingar, hvilka för närvarande välja gemensamt med landsbygden samt fortfarande skulle göra det, och af hvilka flera hafva en folk-mängd, som är fullt jämförlig med och kanske öfverstiger många af de mindre städernas. Denna jämförelse är icke riktig. Municipalsamhällen och köpingar äga icke ens full kommunal själfständighet. De mindre städerna däremot bilda fullt själfständiga enheter jämväl i afseende på administration och jurisdiktion, hvilka de ock själfva bekosta. De hafva också till uppehållande häraf erhållit särskilda rättigheter och förmåner, såsom tolag, brännvinsmedel m. m. Af detta följer, att dessa smärre städer hafva vida flera gemensamma intressen sinsemellan än med den omkringliggande landsbygden. Strängnäs och Torshälla, fastän belägna på tämligen långt afstånd från Nyköping, hafva flera gemensamma intressen med denna stad; ja, de ha till och med flera intressen gemensamma med exempelvis Södertälje och Vaxholm än med den kringliggande landsbygden.

Nu invänder man, att det icke är dessa särskilda intressen, som skola representeras, utan att man skall se på det allmänna, på *staten* i dess helhet. Ja, detta är riktigt. Men icke desto mindre är det så, att de särskilda intressena i allt fall göra sig gällande. Vi hafva därom en daglig erfarenhet; och det äfven i själfva riksförsamlingen.

Härmed må nu för öfrigt vara huru som helst, så skall väl dock, då man nu synes vara ense därom, att städernas större representationsrätt skall bortfalla, rättvisa skipas åt alla sidor. Afven de smärre städerna — de må nu vara huru små som helst — äro dock delar af statskroppen, de hafva af ålder haft egen representationsrätt, och de hafva sina funktioner att fylla, hvartill de böra kunna hafva anspråk att man skall taga behörig hänsyn.

För min del är jag icke någon vän af det proportionella valsättet, och jag har vid ett offentligt möte i min valkrets så sent som under sistlidne december månad uttalat mig emot det-samma, men det må jag säga, att *den* förtjänsten har dock den kungl. propositionen med sin proportionella valmetod i jämförelse med det nu föreliggande förslaget, att den i det af mig nu berörda afseendet skipar rättvisa, hvilket detta förslag *icke* gör.

Herr Staaff: Ja, det är visst och sant, herr talman, att man kan se många frågor i den stora rösträttsfrågan ifrån olika synpunkter. De motionärer, om hvilkas motion här är fråga, hafva icke föreställt sig, att de genom sin motion skulle, såsom den siste ärade talaren kallade det, göra sig skyldiga till en misshandel af småstäderna, utan de ha fastmera föreställt sig, att det skulle vara en verklig misshandel af de smärre städerna, om man skulle nödgas att, såsom enligt nu gällande ordning måste ske, sammanknipa dem i stora klungor och naturligtvis

i sådant fall i ännu större än hvad nu är händelsen. Man har utgått ifrån att i och med den olika representationsgrundens bortfallande för land och stad är också hvarje verkligt skäl för uppehållande utaf den anordningen, att städerna skulle rösta för sig och landet för sig, bortfallet. Då har man endast, ha vi tänkt oss, att gå till hvad förnuft och sakens natur i det fallet bjuder. Och då vill det väl synas tämligen klart, att hvarje valkrets bör vara sammanhängande och ligga inom sammanhängande gränser, för att de medborgare, som skola välja i den valkretsen, skola kunna hålla de öfverläggningar och bilda det band sinsemellan, som är nödvändigt för att åstadkomma ett godt samfaldt resultat. Detta synes mig vara så mycket mera påkalladt med vår riksdagsordning, som undantagslöst upprätthåller bostadsbandet. Ty det har alltid synts mig vara påfallande med afseende på vår grundlag, att den på en gång utgår därifrån, att en valkrets endast kan representeras väl utaf en person, som är bosatt inom valkretsen, och likväl styckar valkretsen i olika långt ifrån hvarandra liggande parceller på det sätt, som är gjordt med småstäderna, och därigenom, så att säga, genom grundlagsprincip uppmuntrar de lokala stridigheterna mellan dessa valkretsens olika delar.

Jag tror icke i allmänhet, att man har så ofantligt stor nytta utaf att i rösträtsfrågan åberopa utländska exempel, därför, att om man drager ut en särskild sida utaf ett lands konstitution, så är det mycket ofta så, att andra sidor sammanhänga med den på det sättet, att hvad man vill exemplifiera och bevisa icke kan bevisas genom ett sådant detaljutdragande. Men i detta fall är förhållandet något annorlunda. Den skillnad mellan land och stad, som finnes i Sverige, den finnes sannolikt ock på ungefär samma sätt i det öfriga Västeuropa. Ser man nu på huru Europas stater i allmänhet ordnat dessa förhållanden, finner man, att det endast är utom Sverige för närvarande Norge, som principiellt skiljer städer och land åt uti valkretsafseende. England *har* gjort det, men England gör det numera principiellt icke, och jag skulle knappt tro, att det återstår i synnerligt många kretsar efter den sista valreformen. Och detta synes mig verkligen tala för att det kan vara möjligt, att, ifall man följde den siste ärade talarens uppfattning, man i själfva verket skulle genom att odla de historiska synpunkter, som han här framdrog, framkalla ett konstladt och konstrueradt sätt för väljandet i stället för det naturliga.

Vi måste, mina herrar, komma ihåg, då det gäller att lösa rösträtsfrågan, att det gäller att göra en reform, som skall verka för långa, långa tider framåt. Det är vid sådant förhållande nödvändigt, att vi försöka att afskilja de speciella synpunkterna, om hvilka, då vi granska dem ärligt, vi måste säga, att de alla knappt ha mera än tämligen begränsad lefnad, och en sådan

begränsad lefnad tror och hoppas jag, att de små synpunkter, som den siste ärade talaren ville uppställa, skola få. Det vill jag påstå, att dit hör det antagandet, att stad och land måste utgå från olika uppfattningar och olika förutsättningar vid val utaf representanter för Riksdagen. Jag tror, att, om han hade velat lägga litet mera tonvikt på just det, som han antydde i sitt yttrande, nämligen att valen äro dock val till representation för *hela* riket, skulle han måhända lyckats att öfvervinna dessa smärre synpunkter. Nu är det verkligen så, att Riksdagen försiktigtvis tagit två år på sig för rösträttsfrågans förberedande lösning, och vid sådant förhållande kan man ju hoppas, att det första året skall bli ägnadt åt de små synpunkternas bortarbetande, så att man nästa år kan komma till de stora.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Till genmäle å den siste talarens anförande anhåller jag att få säga några ord. Det af den ärade talaren anförda skulle naturligtvis äga sin riktighet — jag är villig att till fullo erkänna det — om den nu föreliggande motionen verkligen principiellt genomförde de stora synpunkter, hvarom han nämnde. Men det är det, som den *icke* gör. Där är visst icke upphäfd skillnaden mellan land och stad i afseende på valrättens utövande. Ty, mina herrar, i motionen *vidhålles* skillnaden mellan land och stad, så att icke allenast, såsom naturligt är, de stora städerna, som komma till eller öfver valkvoten, utan äfven de, som komma därunder, men upp till halfva valkvoten, få bilda egna valkretsar. Det är bara småstäderna, som icke få det. Därest upphäfvandet af skillnaden emellan land och stad i afseende å valrättens utövande fullt konsekvent genomförts, kunde ur principiell synpunkt däremot intet varit att erinra. Och det erkännande häraf har jag lämnat, då jag framhöll, att det kungl. förslaget, som helt och hållet och helt naturligt upphäfver skillnaden mellan land och stad i afseende på valen, i detta hänseende är fullt konsekvent och gjort rättvisa åt alla.

Jag har icke haft anledning att framlägga något förslag till valkretsindelning på grundvalen af enmansvalkretsar med bibehållande af de mindre städernas särskilda valrätt, men det tror jag mig kunna säga, att, om man vill göra upp en sådan, man med god vilja skall kunna få valkretsar, som äro naturliga. De behöfde med all säkerhet icke blifva mindre naturliga, än förhållandet är t. ex. med den nuvarande valkretsen Hudiksvall—Östersund, hvilken ju är en valkrets med stora afstånd mellan de särskilda städerna. Och jag tror icke ens, att sådana valkretsar annat än undantagsvis skulle behöfva ifrågakomma. Jag har emellertid icke anledning att nu närmare inlåta mig på denna fråga. Något förslag med särskilda valkretsar för de mindre städerna föreligger nu icke.

Herr Staaff: Herr talman! Blott ett enda ord för att förebygga ett missförstånd, som möjligen skulle kunna uppkomma af den siste ärade talarens yttrande.

Jag vill påpeka, att i vårt förslag finnes det icke någon principiell fördel till förmån för städerna. Herr Widén har framhållit, att en stad, som uppgår till eller går öfver halfva valkvoten, skulle äga rösta själfständigt, men enligt vårt förslag skulle en domsaga *alltid* äga rösta själfständigt, *alltid* äga utse en riksdagsman utan afseende därpå, huruvida dess folkmängd uppgår till fulla eller ens halfva valkvoten.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande motion jämte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisades af kammararen till konstitutionsutskottet.

§ 7.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 36 och 37 samt Andra Kammararens första tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 19 och 20.

§ 8.

Till afgörande förelåg statutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret.

Punkten 1:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2:o).

Kungl. Maj:t hade uti punkten 2 af fjärde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen

a) att, beträffande musikpersonalens vid arméen sammansättning, aflönning och underhåll m. m. samt öfriga kostnader för musiken, besluta:

att särskilda beställningar för musikpersonal vid hvarje truppförband skulle vid genomförd härordning förefinnas till det antal, som angäfvos i en däröfver upprättad, vid statsrådsprotokollet öfver landtförvarsärenden den 12 sistlidne januari fogad tabell;

att denna organisation skulle genomföras i den mån förhållandena det medgäfve;

att musikunderofficerarne med afseende på aflöningsförmåner, däri inberäknade inkvartering in natura eller inkvarteringsbidrag

*Ang. höjning
af anslaget till
aflönning och
rekrytering
m. m.*

samt servisbidrag, skulle vara likställda med följande arméens tillhöriga personal, nämligen:

musikanförare af 1:a klassen med fanjunkare (styckjunkare), musikanförare af 2:a klassen, regementstrumslagare och musiksergeanter af 1:a klassen, med sergeanter af 1:a klassen, samt musiksergeanter af 2:a klassen med sergeanter af 2:a klassen; att tio lönetillägg om 480 kronor hvartdera skulle uppföras å stat, att tilldelas de däraf mest förtjänte bland musikanförarne af 1:a klassen;

att musikpersonalen af manskapsgrad skulle, jämte underhåll in natura, erhålla samma aflöningsförmåner, som tillkomme fast anställda beställningsmän af motsvarande grader;

att de vid lifgardesregementena till fot anställda eleverna skulle åtnjuta underhåll in natura och enahanda dagaflöning som menig trumslagare (hornblåsare);

att till gratifikationer åt elever skulle anslås åt hvartdera af sistnämnda båda regementen 600 kronor, åt hvarje annat fältinfanteriregemente äfvensom Norrbottens regemente 300 kronor och åt hvartdera af Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen 200 kronor;

att rekryteringskostnader skulle uppföras för allt till musikpersonalen hörande manskap, utom det vid lifgardesregementena till fot anställda, enligt samma grunder som för fast anställda volontärer;

att till musikmaterielens anskaffning och underhåll skulle anvisas ett årligt belopp af 37,300 kronor till den fördelning, som finnes angifven i en vid statsrådsprotokollet fogad tabell; samt

att de vid vissa regementen befintliga musikkassorna, i den mån de efter verkställd utredning finnes bestå af allmänna medel, skulle indragas till statsverket för att bilda en gemensam musikfond, hvars afkastning finge tagas i beräkning vid bestämmandet af anslagen till musiken vid arméén;

b) att, med godkännande af statsrådsprotokollet bilagda kostnadsberäkning och förslag till stater för infanteriet, kavalleriet, artilleriet, artilleriets tekniska personal, fortifikationen och trängen, höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor, med 629,108 kronor till 15,974,805 kronor;

c) att, vid godkännande af förslag till stat för artilleriets tekniska personal, med ändring af 1901 års Riksdags beslut beträffande artilleriets organisation i hvad denna anginge kaptensbeställningar af 1:a klassen vid Första Svea, Första Göta, Norrlands, Andra Svea och Andra Göta samt Vendes artilleriregementen, besluta, att sådana beställningar skulle vid slutligt genomförd härordning förefinnas vid hvart och ett af förstnämnda fem regementen till ett antal af tio och vid Vendes artilleriregemente till ett antal af tretton.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

I sammanhang med denna punkt hade utskottet förehaf till behandling tre från Andra Kammaren till utskottet remitterade motioner, väckta dels af herr *Å. H. Hammar skjöld*, n:o 58, dels af herrar *H. F. A. E. Pantzarhielm* och *A. Hedin*, n:o 50, samt dels af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, n:o 26.

Uti den förstnämnda af dessa motioner hade föreslagits, be-
träffande anslaget till aflöning och rekrytering m. m.,

att Riksdagen under uttalande af önskvärdheten, dels däraf att den ersättning genom anställande af manskap på grund af frivilligt aftal uti afgången i den indelta nummerstyrkan, hvarom i Riksdagens skrivelse den 2 juni 1901, n:o 120, förmäldes, måtte såväl intill år 1908 som ock därefter inskränkas till hvad be-
hövet rimligen kräfde, dels däraf att den genom 1901 års här-
ordning beslutade ökningen af kavalleriet och artilleriet måtte, för att icke den nya härordningen och öfvergången till den-
samma skulle i kostnadshänseende blifva alltför betungande, tills vidare begränsas: vid kavalleriet genom minskning af skvadron-
ernas styrka samt vid artilleriet genom att icke uppsätta fält-
haubitsartilleri och genom att inskränka landfästnings- och posi-
tionsartilleriet — måtte besluta:

att antalet beställningar »öfriga volontärer» vid infanteriet skulle för år 1905 utgöra högst 4,623 nummer, med rätt för Kungl. Maj:t att fördela detta antal på vederbörliga infanteri-
truppförband;

att manskapstyrkan (korpraler och menige) vid kavalleriets regementen bestämdes med hänsyn därtill, att antalet stam-
hästar vid detta truppslag komme att utgöra 5,000;

att den föreslagna ökningen i antalet beställningar vid fält-
artilleriets truppförband icke måtte bifallas; och

att hvad som föresloges i fråga om artilleriets tekniska per-
sonal ej heller måtte bifallas.

Herrar Pantzarhielm och Hedin hade i sin förenämnda mo-
tion hemställt, att Riksdagen måtte besluta att tillgodose arméens
underofficerspersonal och vederlikar med dagtillägg af 0,50 krona
i dagaflöning och 0,25 krona i half dagaflöning samt med anled-
ning häraf höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m. å
riksstatens fjärde hufvudtitel med 386,820 kronor 25 öre.

Uti den sistnämnda af berörda tre motioner hade föreslagits,
att Riksdagen, med afslag å det föreliggande förslaget till om-
organisation af arméens musikpersonal, ville i skrivelse till Kungl.
Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t till nästa Riksdag fram-
lägga förnyadt förslag till ordnande af nämnda personal, i syfte
att kostnaderna för densamma måtte väsentligen nedbringas, samt
att för ändamålet vid förslagens uppgörande hänsyn måtte tagas
därtill, att äfven beväringmän utbildades till signalister och att
i öfrigt musikpersonalens styrka bestämdes endast efter de ford-
ringar, som krigsbehövet oundgängligen uppställde.

Utskottet hemställde:

I. a) att Riksdagen måtte beträffande musikpersonalens vid arméen sammansättning, aflöning och underhåll m. m. samt öfriga kostnader för musiken, med afslag å herr Ericssons i ämnet väckta motion, besluta,

att särskilda beställningar för musikpersonal vid hvarje truppförband skulle vid genomförd härordning förefinnas till det antal, som angäfvos i däröfver upprättad tabell;

att denna organisation genomfördes i den mån förhållandena det medgäfve;

att musikunderofficerarne med afseende på aflöningsförmåner, däri inberäknade inkvartering in natura eller inkvarteringsbidrag samt servisbidrag, skulle vara likställda med följande arméen tillhöriga personal, nämligen:

musikanförare af 1:a klassen med fanjunkare (styckjunkare),

musikanförare af 2:a klassen, regimentstrumslagare och musiksergeanter af 1:a klassen med sergeanter af 1:a klassen, samt

musiksergeanter af 2:a klassen med sergeanter af 2:a klassen;

att musikpersonalen af manskapsgrad skulle, jämte underhåll in natura, erhålla samma aflöningsförmåner, som tillkomme fast anställda beställningsmän af motsvarande grader;

att till gratifikation för elever skulle anslås åt lifgardesregementena till fot 600 kronor, åt hvarje annat fältinfanteriregemente äfvensom Norrbottens regemente 300 kronor och åt hvartdera af Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen 200 kronor;

att rekryteringskostnader skulle uppföras för allt till musikpersonalen hörande manskap enligt samma grunder som för fast anställda volontärer;

att till musikmaterielens anskaffning och underhåll skulle anvisas ett årligt belopp af 37,300 kronor till den fördelning, som funnes angifven i den vid statsrådsprotokollet fogade tabellen, samt

att de vid vissa regementen befintliga musikkassorna, i den mån de efter verkställd utredning måtte finnas bestå af allmänna medel, skulle indragas till statsverket för att bilda en gemensam musikfond, hvars afkastning finge tagas i beräkning vid bestämmandet af anslagen till musiken vid arméen.

II. a) att den af Kungl. Maj:t föreslagna tillökningen af infanteriets officers- och underofficerspersonal måtte af Riksdagen bifallas;

b) att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition samt herr Hammarskjölds i ämnet väckta motion, måtte besluta, att volontärer vid infanteriet skulle i de olika regementenas stater uppföras till det antal, som bil. 3—30 till detta utlåtande utvisade, samt i följd häraf höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med 111,538 kronor;

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

c) att den af Kungl. Maj:t föreslagna tillökningen af kavalleriets officers- och underofficerspersonal måtte af Riksdagen godkännas;

d) att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts härom gjorda framställning samt med afslag å herr Hammarskjölds motion i i hvad den skilde sig från nämnda framställning, måtte uppföra volontärer vid kavalleriet i de olika regementenas stater till det antal, som bil. 31—38 till detta utlåtande utvisade, samt i följd häraf höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med 80,047 kronor;

e) att herr Hammarskjölds motion, i hvad den afsåge afslag å den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen i antalet beställningar vid artilleriets truppförband, icke måtte af Riksdagen bifallas;

f) att Kungl. Maj:ts förslag angående uppförande å en särskild stat af artilleriets tekniska personal icke måtte vinna Riksdagens bifall;

g) att Riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag angående löneförhöjning åt besiktningrustmästare och tygskrifvare vid artilleriets tygstater;

h) att Riksdagen, med afslag å Kungl. Maj:ts framställning om uppförande af en ny öfverstebeställning å fortifikationens stat, måtte i öfrigt bifalla den af Kungl. Maj:t föreslagna tillökningen af fortifikationens officers- och underofficerspersonal;

i) att Kungl. Maj:ts framställning angående löneförhöjning åt verkmästare vid fortifikationen måtte vinna Riksdagens bifall;

k) att den af Kungl. Maj:t föreslagna tillökningen af trängens officers- och underofficerspersonal måtte vinna Riksdagens bifall;

l) att Kungl. Maj:ts förslag angående anställande vid Första Göta trängkår af

1. en regementspastor och
2. en auditör

icke måtte af Riksdagen bifallas;

m) att Kungl. Maj:ts framställning angående särskilda arfvoden till redogörarne och materialförvaltarne vid Svea och Göta ingenjörskärer måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen medgäfvé, att fortifikationskassören och förrådsförvaltaren F. O. J. Bergschöld måtte, så länge han med nuvarande aflöningsförmåner kvarstode i tjänst såsom redogörare och materialförvaltare vid Svea ingenjörkår, åtnjuta ett personligt aflöningsstillägg af 500 kronor om året;

n) att herr Hammarskjölds motion, i hvad den afsåge anslaget till aflöning och rekrytering m. m. och icke genom utskottets hemställanden under mom. b), c), d), e) och f) blifvit besvarad, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

o) att herrar Pantzarhielms och Hedins ofvanberörda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall;

p) att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under mom. a) — o) här ofvan hemställt samt med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till aflöning och rekrytering m. m. i de delar, som i nämnda mom. icke blifvit särskildt omförmålta, måtte, med godkännande af följande vid detta utlåtande fogade förslag till stater, nämligen:

Ang. höjning af anslaget till aflöning och rekrytering m. m.
(Forts.)

1. för infanteriet (bil. 3—30) å 8,523,594 kronor;
 2. för kavalleriet (bil. 31—39) å 2,566,858 kronor 80 öre;
 3. för artilleriet (bil. 40—48) å 2,746,026 kronor 50 öre;
 4. för artilleriets tygstater (bil. 49) å 150,090 kronor;
 5. för fortifikationen (bil. 50—53) å 762,238 kronor 50 öre och
 6. för trängen (bil. 54—58) å 664,687 kronor,
- höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor, med 485,925 kronor till 15,831,622 kronor.

III. att Riksdagen, under förutsättning af bifall till afd. II mom. f) och p) här ofvan, icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag om ändring af 1901 års Riksdags beslut beträffande artilleriets organisation i hvad denna anginge kaptensbeställningar af 1:a klassen vid Första Svea, Första Göta, Norrlands, Andra Svea och Andra Göta samt Vendes artilleriregementen.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

vid afd. I:

af herrar vice talmannen *Pehrson, Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Boström, Odqvist, Persson* i Tällberg, *Sjö, Nilsson* i Skärhus, *Hammarskjöld, Ödman* och *Eriksson* i Bäck, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med afslag å det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till omorganisation af arméens musikpersonal, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t till nästa Riksdag framlägga förnyadt förslag till ordnande af nämnda personal, i syfte att kostnaderna för densamma måtte väsentligen nedbringas;

vid afd. II mom. a) — p):

af herrar vice talmannen *Pehrson, Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Boström, Odqvist, Persson* i Tällberg, *Sjö, Nilsson* i Skärhus, *Ödman* och *Eriksson* i Bäck, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

II. a) att — — — — — bifallas;

b) att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition samt herr Hammarskjölds i ämnet väckta motion, måtte besluta, att volontärer vid infanteriet skulle i de olika regementenas

Ang. höjning af anslaget till aflöning och rekrytering m. m. stater uppföras till det antal, som bil. 3—30 till denna reservation utvisade, samt i följd häraf höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med 38,195 kronor;

c) att — — — godkännas;

(Forts.) d) att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition samt herr Hammarskjölds i ämnet väckta motion, måtte uppföra volontärer vid kavalleriet i de olika regementenas stater till det antal, som bil. 31—38 till denna reservation utvisade, samt i följd häraf höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med 33,522 kronor;

e) att — — — bifallas;

f) att — — — bifall;

g) att — — — tygstater;

h) att — — — underofficerspersonal;

i) att — — — bifall;

k) att — — — bifall;

l) att — — — bifallas;

m) att — — — året;

n) att — — — föranleda;

o) att — — — bifall;

p) att Riksdagen under förutsättning af bifall till hvad här ofvan under mom. a)—o) hemställts samt med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till aflöning och rekrytering m. m. i de delar, som i nämnda mom. icke blifvit särskildt omförmälta, måtte, med godkännande af följande förslag till stater, nämligen:

1. för infanteriet (bil. 3—30 vid reservationen) å 8,456,267 kronor och 50 öre;

2. för kavalleriet (bil. 31—39 vid reservationen) å 2,524,150 kronor och 30 öre;

3. för artilleriet (bil. 40—48 vid utlåtandet) å 2,746,026 kronor och 50 öre;

4. för artilleriets tygstater (bil. 49 vid utlåtandet) å 150,090 kronor;

5. för fortifikationen (bil. 50—53 vid utlåtandet) å 762,238 kronor och 50 öre och

6. för trängen (bil. 54—58 vid utlåtandet) å 664,687 kronor, höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor, med 366,057 kronor till 15,711,754 kronor.

vid afd. II mom. b) och d):

af herr *von Friesen*, som instämt i de uti nästförestående reservation under dessa mom. gjorda yrkanden;

vid afd. II mom. o) och p):

af herr *von Friesen*:

vid afd. II mom. b), d) och p):

af herr *Petersson* i Påboda:

vid afd. II mom. a)—d) och f)—o):

af herr *Hammar skjöld*, som instämt uti den af herr vice talmannen Pehrson m. fl. vid dessa mom. afgifna reservationen; samt

Ang. höjning af anslaget till aflöning och rekrytering m. m.

vid afd. II mom. e) och p):

af herr *Hammar skjöld*, som hemställt:

att Riksdagen ville godkänna de för fältartilleriregementena föreslagna staterna för år 1905 med nedannämnda undantag, nämligen: att vid Vendes artilleriregemente

antalet kaptener af 1. kl. minskades från	12	till	10,
» löjtnanter » 2. kl. » »	7	»	6,
» sergeanter » 2. kl. » »	9	»	5,
» förste konstaplar » »	60	»	51,
» andre konstaplar » »	60	»	42,
» vice konstaplar » »	48	»	25;

att vid Andra Göta artilleriregemente

antalet kaptener af 1. kl. minskades från	9	till	7,
» kaptener » 2. kl. » »	7	»	6,
» löjtnanter » 2. kl. » »	6	»	4,
» underlöjtnanter » »	13	»	12,
» styckjunkare » »	13	»	12,
» sergeanter af 2. kl. » »	9	»	5,
» förste konstaplar » »	45	»	36,
» andre konstaplar » »	45	»	27,
» vice konstaplar » »	36	»	28 och

att vid hvart och ett af Norrlands och Andra Svea artilleriregementen antalet meniga volontärer minskades från 293 till 255; samt

att i följd häraf den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen af anslaget till aflöning och rekrytering m. m. måtte nedbringas med ytterligare 92,422 kronor 83 öre.

Sedan utskottets under *afd. I* gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman, mina herrar! Såsom motionär i den föreliggande punkten, anhåller jag att med några ord få försvara min framställning.

Redan vid behandlingen utaf den stora försvarsreformen 1901 var jag af den åsikt, att i föreliggande fall åtskilliga besparingar kunde vidtagas, och jag var också en ibland dem, som i försvarsutskottet försökte att reducera kostnaderna härutinnan. Men vi lyckades emellertid icke vinna någon afsevärd inskränkning på detta område för *den* gången. Nu har emellertid regeringen vid innevarande års riksdag föreslagit en ny organisation utaf arméens musikpersonal. De ökade kostnader, som förorsakas af 1901 års härordning, hafva emellertid redan kommit att tynga budgeten så, att man såväl inom Riksdagen som äfven landet rundt börjat

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

att sucka under den tunga bördan. Jag har därför ansett nödigt att, då detta förslag framkommit, framlägga ett förslag, att man borde afslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning för att få fram ett nytt förslag, däruti kostnaderna skulle vara betydligt reducerade.

Jag vill likväl förutskicka den erinran, att jag för min del icke vill hafva bort musiken. Jag vill endast inskränka *kostnaderna*, och detta, tror jag, i väsentlig mån skulle kunna vinnas därigenom, att man uttog en större del af musikpersonalen bland de värnpliktige. Jag tror vidare, att därigenom skulle icke endast vinnas i besparingsafseende, utan man skulle också därigenom kunna erhålla ett reservspel. Jag tror, att då vi försöka att efterapa utländingarna i det ena afseendet, så böra vi också härutinnan göra det i det andra. Och då man i utlandet har försökt sig på den vägen att bland de värnpliktige utplocka en del af musikpersonalen för att därigenom nedbringa kostnaderna, så borde vi äfven här i landet slå in på den vägen. Att jag icke är ensam i dessa mina funderingar har jag funnit i den reservation, som är vidfogad betänkandet, och jag uttalar härmed min tacksamhet till de ledamöter i utskottet, som hafva understödt min framställning. Men äfven *utom* Riksdagen har jag funnit sympatier för denna min motion. Och jag skall taga mig friheten att uppläsa några rader, som jag funnit i en uppsats i en tidning angående densamma. Citatet är, såsom det uppgifvits, skrifvet af en militärsakkunnig. Han säger så här:

»Då det numera finnes godt om amatörmusikkårer öfverallt i landet, tror jag, att det ej skulle vara så svårt att bland de värnpliktige inom hvarje årsklass vid hvarje regemente uttaga en 5 à 6 stycken till musikanter; därigenom finge man en musikkår under repetitionsöfningarna på omkring 15 à 18 man. Läger man härtill, att af trumslagarne nog en och annan skulle kunna användas med i musiken, kunde nog denna musikkår under en duglig instruktörs ledning komma rätt långt. Ätminstone så långt, att den kunde blåsa på marscher och dansmusik för manskapet. Om musiken ordnades på så sätt, kanske manskapet finge mera nytta och nöje af densamma, än nu är förhållandet. Och om man nu frågade 100 värnpliktige, hvad de haft för nytta af musiken, kan man vara säker på, att 99 skulle svara: »ingen». Kunde musikfrågan inom armén lösas på sätt ofvan är antydt, vore det ju nödvändigt, att det finnes någonstans, där dugliga instruktörer för regementena kunde utbildas. Detta vore ej svårt, om man lät musikkårerne vid båda fotgardesregementena kvarstå och därifrån, när så behöfdes, skickliga instruktörer lämnades åt de öfriga regementena. Om man tänker sig organisationen sålunda: vid båda fotgardena musikkårerne i likhet med närvarande förhållande samt vid hvart och ett af arméns öfriga regementen en musikinstruktör, skulle en besparing på 5 à 6 hundra tusen

kronor för närvarande kunna göras. Sedan härordningen genomförts och den längre öfningstiden inträdt, blefve naturligtvis besparingen betydligt större».

Ja, om man icke skulle anse sig kunna gå så långt, som författaren till dessa rader tänkt sig, är det dock säkert, att man skulle genom en dylik anordning betydligt nedbringa kostnaderna. Genom en anordning, på sätt här antydts, skulle man därjämte få hafva grannlåten, åtminstone delvis, kvar här i hufvudstaden. Vi skulle således icke blifva alldeles utan den så kallade harmonimusiken.

Herr talman! På de skäl, som dels anförts i min motion och dels utaf reservanterna, anhåller jag att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen och således afslag å utskottets betänkande.

Herr Petersson i Påboda: Herr talman, mina herrar! Då jag i denna fråga delar den uppfattning, som framgår af utskottets utlåtande i den nu föredragna punkten, skall jag be att få angifva några skäl därtill.

Jag ber då allra först att få säga, att det här föreliggande förslaget innebär endast och allenast en afgjord förbättring i organisatoriskt afseende af det 1901 utaf Riksdagen fattade beslut i denna fråga. Det torde då i förbigående böra anmärkas, att 1901 års Riksdags beslut i afseende å musikpersonalen faktiskt innebär en icke oväsentlig *reduktion* af hvad som förut fanns, under det att samma Riksdags beslut i härordningsfrågan för öfrigt ju innebär en betydlig utsträckning och utvidgning. Den indragning, som skedde, var icke alldeles obetydlig. Jag vill ej tvista om, huruvida den möjligen kunde varit större. Men faktiskt är, att den innebar en indragning af 267 man, tillhörande musikpersonalen vid fältinfanteriregementena. Det fanns förut af trumpetare, hornblåsare och hvad de alla heta, det vill säga hela musikpersonalen vid hvarje sådant regemente — 51 man. Det af Riksdagen 1901 fattade beslut bestämde, att det endast skulle vara 37 man vid hvarje sådant regemente.

Jag skall nu be att få visa, att det förslag, som nu föreligger här, det vill säga organisationsförslaget, icke i någon afsevärd mån öfverstiger 1901 års Riksdags beslut hvarken med afseende å personalens antal eller med afseende å kostnaderna. I den riksdagsskrivelse, i hvilken Riksdagen omförmäler sitt beslut i härordningsfrågan, säges, att Riksdagen hade beslutat, att vid genomförd härordning skulle finnas vid hvarje fältinfanteriregemente 1 musikfanjunkare, 6 musiksergeanter af 1:a klassen, 6 musiksergeanter af 2:a klassen och 24 trumslagare eller hornblåsare, således summa 37. Vid hvarje kavalleriregemente med 5 skvadroner skulle det vara 1 musikfanjunkare, 3 musiksergeanter af 1:a klassen, 2 musiksergeanter af 2:a klassen och

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts)

*Ang. höjning
af anslaget till
aftöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

dessutom 10 trumslagare eller hornblåsare, summa 16 man, o. s. v. Vid artilleriet skulle det vara vid hvarje regemente 1 musikstyckjunkare, 6 musiksergeanter af 1:a klassen, 5 musiksergeanter af 2:a klassen och 9 trumslagare eller hornblåsare. Emellertid, summan af hela den enligt 1901 års riksdagsbeslut bestående musikpersonalen utgjorde 1,422 man, och kostnaderna för denna personal, med tillämpning af de senare beslutade lönerregleringarna — som naturligtvis komma att tillämpas likaväl på personalen vid musiken som på de öfriga beställningarna inom arméen — uppgå till 1,224,002 kronor.

Ser man nu på den organisation, som här föreligger — Kungl. Maj:ts förslag med åtskilliga smärre ändringar, som skulle göras i detta förslag — finner man, att vid ett fältartilleriregemente föreslås 1 musikanförare af första klassen, 1 regementstrumslagare, 5 musiksergeanter af första klassen, 5 musiksergeanter af andra klassen och 24 trumslagare, hornblåsare och trumpetare — dessa senare då uppdelade i menige, vice korpraler, korpraler och distinktionskorpraler. Det är häruti, som detta organisationsförslag väsentligast skiljer sig från hvad 1901 års Riksdag beslutat — just däri, att manskapsklassen här indelas i underbefälsgrader alldeles på samma sätt, som förut skett med afseende å öfriga beställningsmän inom arméen, såsom gevärshandverkare, sjukvårdsmän o. s. v. Summan af musikpersonalen vid hvarje sådant fältartilleriregemente är alltså 36 man, under det att summan vid ett sådant regemente enligt 1901 års beslut uppgick till 37. Det är endast vid de båda fotgardesregementena, som antalet 37 är bibehållet.

Går man så till kavalleriet, är också antalet minskadt med 1. Där förekommer 1 musikanförare, 2 musiksergeanter af första klassen och 2 musiksergeanter af andra klassen samt 10 trumslagare, hornblåsare och trumpetare, uppdelade i underbefälsgrader, således summa 15 man vid ett sådant vanligt kavalleriregemente å fem skvadroner.

Vid artilleriet öfverstiger antalet icke heller hvad Riksdagen beslutat 1901. Sedan utskottet afstyrkt de af Kungl. Maj:t föreslagna musikeleverna vid fotgardesregementena, uppgår personalens antal i det föreliggande förslaget till 1,388; således understiger den med 34 man den personal, som Riksdagen 1901 beslöt skulle finnas vid musiken.

Den beräknade kostnaden, med afdrag af den nedsättning, som här gjorts, uppgår till 1,242,045 kronor. Och det är härvid att märka, att för bestridande af dessa kostnader äro beräknade inkomsterna af de musikkassor, hvilka här föreslås skulle indragas till statsverket.

Hvad är då anledningen till, att detta förslag till organisation nu föreligger och att man icke har strängt vidblifvit äfven i organisatoriskt afseende de beslut, som Riksdagen fattade 1901?

Jag skall be att få i detta fall erinra herrarne därom, att redan vid 1902 års riksdag förekommo ganska allvarliga anmärkningar mot det sätt, hvarpå medlen till musiken voro använda — de medel, som voro uppförda på de olika staterna. I stället för att personalen hade uppförts på stat och erhållit de där bestämda löneförmånerna, hade dessa medel gått in till regementets musikkassa och sedan utdelats till personalen i musiken i mån af anställning — de voro anställda på grund af kontrakt. Naturligtvis voro löneförmånerna olika, beroende på olika skicklighet, förmåga o. s. v. Dessutom fanns ju en betydligt större personal i musiken, än som enligt 1901 års Riksdags beslut finge finnas. Detta gjorde, som sagdt, att i stället för att personalen uppsattes på stat i enlighet med de af Riksdagen beslutade grunder, delades den ut af regementschefen mera efter godtycke, kan man säga. Och detta föranledde anmärkning i Riksdagen. Jag tror, att denna fråga äfven var före i konstitutionsutskottet, om jag icke missminner mig. Med anledning häraf uttalade den dåvarande chefen för landtförsvarsdepartementet, att ett förslag till förändrad organisation skulle uppgöras, och en kommitté tillsattes i och för detta ändamål. Kommittén bestod af sakkunnige såväl i militäriskt som musikaliskt hänseende; äfven insattes personer i kommittén för att tillse, att de ekonomiska intressena blefvo bevakade. Denna kommitté uppgjorde ett förslag, och det är på grundvalen af detta förslag, som den för Riksdagen nu framlagda organisationen af musiken utarbetats. Fördelarna af denna organisation ligger i öppen dag. Det är ju alldeles gifvet, att det blir en bättre ordning och en fastare organisation på det sätt, som nu föreslås. Det blir ökad trygghet för personalen, och det blir möjlighet för personalen af manskapsklass att vinna befordran och således erhålla en något ökad aflöning. Det blir också ordning och reda i de musikkassor, som finnas vid regementena och nu äro mycket olika vid olika regementen. En del regementen hafva sådana kassor, andra däremot icke. En del kassor äro stora och en del små, och det råder en mycket stor oordning och oreda härvidlag. Nu föreslås här af Kungl. Maj:t och utskottet, att dessa musikkassor skola indragas till statsverket och bilda en fond, och att afkastningen af denna fond skulle användas för att bidraga till musikens underhåll. Hela organisationen är afsedd att bereda ökad fasthet och trygghet för personalen samt ordning och reda i saken i öfrigt.

Om man nu frågar hvad följderna skulle blifva af ett afslag å detta förslag, så kan jag för min del icke se annat, än att följderna blir den, att man kommer att stå kvar på samma ståndpunkt, som vi nu stå på, det vill säga att penningarna utgå i staterna i enlighet med hvad som beslöts vid 1901 års riksdag, men att oredan fortfar, och att den förbättrade ställning för personalen, som afsetts, icke vinnes. Någon skrifvelse till Kungl.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
aftöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

Maj:t i saken kommer icke till stånd, ty Första Kammaren kommer väl, om den icke redan gjort det, att antaga utskottets förslag, och om Andra Kammaren afslår förslaget, så blir det visserligen en opinionsyttring, men något annat lärer det icke blifva.

Nu kan man fråga sig — och den frågan har också blifvit berörd af herr Ollas A. Ericsson: Är musiken berättigad? Har den en sådan uppgift att fylla, att man verkligen bör godkänna det föreliggande förslaget? Jag bortser nu därifrån, att Riksdagen år 1901 verkligen fattat ett beslut i detta afseende och bestämt musikpersonalens antal och att det således skulle vara mycket svårt att åstadkomma en inskränkning af densamma. Men om så skulle kunna ske, så kan man fråga sig: Har musiken en sådan uppgift att fylla, att det verkligen är värdt, att man för detta ändamål utgifver de penningar, som erfordras? För min del tror jag, att musiken har en ganska viktig uppgift att fylla. Utom det att i rent militärt afseende det är alldeles nödvändigt, att det finnes tillräckligt antal signalister och rapportörer, som stå till en trupps förfogande, så har musiken — det torde väl icke någon kunna förneka — en annan uppgift, en uppgift i rent moraliskt, i andligt afseende, och detta icke endast i krig, utan äfven i fred. Musiken är, mina herrar, i alla fall en makt i världen, en andlig makt, som mången gång, så att säga, lyfter själen och gifver den vingar. 1901 års Riksdag har pålagt den värnpliktiga ungdomen många och tunga bördor. Mycket har den icke gifvit denna ungdom, som är ägnadt att lätta dessa bördor, och många äro ej heller de högtidsstunder, som gifvas denna värnpliktiga ungdom under fullgörandet af de skyldigheter, som värnpliktslagen ålägger densamma. Jag undrar, om denna kammare skall vara benägen att minska eller borttaga från den värnpliktiga ungdomen den glädje och uppmuntran, som musiken i alla fall är ägnad att skänka, och det förädlade inflytande, som musiken verkligen utöfvar.

Herr talman! Då jag således är öfvertygad om, att detta förslag endast innebär i organisatoriskt afseende en förbättring af 1901 års Riksdags beslut; och då ett afslag icke torde leda till något annat, än att man står kvar på den gamla ståndpunkten, enär penningarna fortfarande komma att utgå, under det att oredan, såsom jag nämnt, skulle fortfaara, så skall jag bedja att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet Virgin:
Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talaren har, såsom herrarne hörde, på ett synnerligen fullständigt sätt redogjort för föreliggande fråga och dess förhistoria, och han har äfven visat, huruledes det nu föreliggande förslaget till organisation af musiken helt och hållet stannar inom den af 1901 års Riksdag beslutade ram.

Jag har knappast något att tillägga till hvad den ärade talaren anförde, och jag skall därför inskränka mig till att gentemot den ärade talaren på kopparbergslänsbanken, som särskildt hyste ekonomiska betänkligheter i frågan, betona, att de medel, som gå till aflöning af musikpersonalen, alldeles icke uteslutande afse att underhålla en personal, som skulle vara, som man säger, blott »til Lyst», det vill säga blott för den sköna konst, som heter musik, utan att hvarenda en af denna personal, eller åtminstone så godt som alla, äro afsedda att verkligen vara stridande i ordets fulla bemärkelse, att under striden användas till främjande af det taktiska ändamålet såsom rapportkarlar, eklärörer, ordonnanser o. s. v. Så har hittills vid många regementen, kanske främst vid specialvapnen, varit fallet, och om det föreliggande förslaget blir antaget, ja, i alla händelser, ty vi hafva ju redan en ganska talrik personal i detta afseende, till och med en mera talrik sådan än förslaget innebär, skall jag för min del göra allt hvad jag kan för att främja musikpersonalens utbildning till verkliga deltagare i truppens taktiska verksamhet.

Om en sak till anser jag mig böra säga några ord.

Talaren på kopparbergslänsbanken sade, att man kunde nöja sig med utbildandet af signalister bland de värnpliktige, och stödde sig därvid på exempel från utlandet. Den ärade talaren försummade kanske därvid att tänka på, att i utlandet de värnpliktige hafva en mycket längre tjänstetid, än hvad vi hafva och väl inom den närmaste framtiden kunna hoppas att få. Att utbilda en skicklig reservsignalist på 2 år tror jag icke erbjuder några oöfvervinneliga svårigheter, men att skapa en sådan på 172 dagar eller, såsom det sedermera skulle blifva, på 8 månader, lär en enligt min tanke vara mycket svårt. Exemplet från utlandet kan man således icke utan vidare taga för goda.

Jag skall endast bedja att få uttrycka min förhoppning, att kammaren ville godkänna Kungl. Maj:ts förslag rörande musikpersonalens organisation.

Herr Sjö: Herr talman, mina herrar! Den ärade ledamot af statsutskottet, som näst den förste talaren i denna fråga hade ordet, yttrade, att det föreliggande förslaget skulle medföra en förbättring i det af 1901 års Riksdag antagna arméförslaget, nämligen i hvad rör musikpersonalen. Jag vill nu icke tvista med honom om, huruvida det blefve en förbättring eller en försämring i nämnda hänseende, men så mycket vill jag i alla fall säga, att förslaget, enligt mitt förmenande, tål vid att synas i sömmarna och att granskas icke så obetydligt, på det att man må kunna vinna några besparingar och ändå se till, att det blir lika effektivt och lika godt. De flesta, som sutto i försvarsutskottet vid 1901 års riksdag, erinra sig nog mycket väl, att man då sökte nedbringa kostnaderna icke allenast i fråga om armé-

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrutering
m. m.
(Forts.)*

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

förslaget i dess helhet, utan äfven särskildt i fråga om musikpersonalen. Huru mycket man än arbetade, gick det likväl smått därmed och det mötte stort motstånd att få en ändring i hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Agitationen var, såsom herrarne nogsamnt minnas, mycket stor icke allenast vid Riksdagen, utan äfven på landsbygden. Herrar officerare reste från socken till socken och agiterade samt skrämde upp folket alldeles orimligt, och saken fick den utgång, som vi alla känna till. Den ena framställningen efter den andra kommer nu, däri man vill åstadkomma rättelse i hvad som då antogs, och man gör — det är sant — hvad man kan i detta afseende, men det oakadt återstår ännu en del att ställa till rätta i hvad som då antogs. Kungl. Maj:t insåg också mycket väl, sedan arméförslaget vid 1901 års riksdag blifvit antaget, att det, hvad beträffar musikpersonalen, icke var så väl ställdt och att de anmärkningar, som gjorts i detta afseende, tålde vid en ytterligare granskning. På grund häraf tillsattes, såsom vi alla veta, en kommitté. Genom det förslag, som denna kommitté afgifvit, skulle det visserligen blifva något annorlunda än förut, men dock icke så fullständigt, att Kungl. Maj:t kunnat vara nöjd och belåten därmed, utan nu framkommit med ett förslag, som visserligen går i den riktning, att minskning uti ifrågavarande afseende skall äga rum, men dock icke större sådan, än att musikpersonalen vid hvarje regemente fortfarande skall bestå af 36 nummer. Detta synes mig i alla fall vara för mycket, och det borde kunna våra tillräckligt med ungefär hälften. En så stor musikpersonal kan, enligt mitt förmenande, icke förhöja musiken till den grad, som motsvarar kostnaderna, och en parad- och lyxmusik antar jag, att vårt lilla land icke kan hafva råd att bestå sig med. Enligt min tanke skall, om Riksdagen nu beslutar i öfverensstämmelse med reservanternas hemställan, Kungl. Maj:t helt visst taga frågan under förnyad ompröfning och förelägga en kommande Riksdag ett, såsom jag hoppas, tillfredsställande förslag. Det manskap, som nu finnes i musiken, är, såsom den föregående talaren nämnde, 1,400 och kostnaden därför uppgår till närmare 1,300,000 kronor, och detta kan väl synas alltför mycket. När vi nu pålagt landet så stora bördor genom 1901 års nya härordning, så bör man sannerligen se till, att vi få ett försvar, som icke blir alltför dyrt, och hvad vi i alla händelser kunna minska på, det är, enligt min uppfattning, just på musikkåren.

Den ärade talaren på kalmarbänken nämnde, att det skulle uppstå ökad möjlighet till befördran och högre aflöning för musikkåren, därest man antager det föreliggande förslaget. Ja, skall man antaga det på sådana skäl, så kan ju kammaren göra det. Han hoppades äfven, att denna kammare skulle göra det, men om det var på grund af dessa skäl eller hans öfriga, det vill jag lämna därhän. Vidare sade han, att man borde taga hänsyn

till Första Kammaren. Det är jag också villig till, när man så kan, men om vi skola taga hänsyn därtill i *detta* afseende, det blir en annan sak, hvarom jag tror att meningarna äro delade.

Han yttrade också, att musiken är en andlig makt och att, när man ålagt våra värnpliktige så långvariga öfningar, man äfven borde tillse, att de hade musik, så att de kunde få nöje däraf. Jag är den förste att erkänna detta, och jag vill ingalunda, att musiken skall borttagas, nej, visst inte. Men märkvärdigt är det i alla fall med denna musik, ty den kan mången gång undvaras på lägerplatserna, då de värnpliktige ligga på öfningar. Man har rätt ofta sett, att den är ute på andra håll och musicerar och icke håller sig vid det regemente, där den är antagen. Detta sker gifvetvis icke under andra förhållanden, än att den fått permission och att vederbörande befäl anser, att den kan undvaras.

Jag vill till sist uttala den förhoppning, att, om kammaren beslutar i enlighet med reservanternas förslag, Kungl. Maj:t måtte taga hänsyn till de skäl, som i densamma framhållas, och jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen och afslag på utskottets hemställan i denna del.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! Talaren på kalmarbänken slog an på den strängen, att reservanterna från denna kammare skulle vilja indraga musiken och därigenom omintetgöra denna njutning för de värnpliktige. Det tror jag dock icke, att reservanterna hafva tänkt på, så att den beskyllningen kunde han hafva sparat med. Reservanterna hafva tänkt, att man i någon mån skulle kunna inskränka kostnaderna för musiken, och det tycker jag, att till och med han skulle kunna vara med om. Det lärer väl icke vara någon, som kan påstå, att vi försvara vårt land genom musiken. Men den är nog nödvändig i alla fall, fastän den är af fasligt liten betydelse, när det är fråga om allvar. Efter hvad jag har mig bekant, så är det endast två signaler, framåt-marsch och general-marsch, som i närheten af fienden få gifvas, och de lära väl icke vara så svåra att inöfva äfven för våra värnpliktige.

En kamrat till mig har berättat, att han har en son, som nu under värnplikstiden tjänstgjort i harmonimusiken, hvilket ju är något helt annat än att tjänstgöra såsom signalist, och det var icke blott hans son, utan fyra andra värnpliktige vid samma regemente, som tjänstgjort vid harmonien. Vi se således, att musik kan anskaffas, äfven om det icke finnes 36 man särskildt anställda vid regementsmusiken. Det kan nog gå lika bra ändå, det är jag öfvertygad om. Herrarna skola icke tro, att vi skada musiken, om vi gå in på reservanternas förslag och begära hos Kongl. Maj:t nya inskränkningar i detta afseende. Vi hafva redan funnit, att Kungl. Maj:t ansett nödvändigt att göra en viss in-

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

skränkning i musikkommiténs förslag, och 1901 års Riksdag gjorde äfven en väsentlig inskränkning i den förra organisationen, och det var egentligen denna, som representanten på kalmarbänken talade om.

Det är sagdt, att detta förslag icke skulle innebära någon förändring i 1901 års Riksdags beslut och i hufvudsak är det ju icke heller så, men det blir i alla fall dyrare därigenom att det är organiseradt, så att det skall finnas en massa korpraler och vice korpraler. Jag har emellertid icke något emot att det ordnas på så sätt, att det blir avancemang undan för undan, men oafsedt detta, tror jag, att vi kunde betydligt minska på personalen. Se vi på Kungl. Maj:ts förslag, så finna vi, att det är en väsentlig skillnad beträffande stämmorna i harmonin vid de olika regementena, så att de växla mellan 6 och 26. Det förefaller mig dock orimligt, att en del regementen behöfva så mycket mindre antal stämmor i harmonin än en del andra regementen.

Jag tror därför, att man mycket väl kan gå in på reservanternas förslag utan skada för musiken, och jag är öfvertygad om, att det blir lika angenämt för de värnpliktige, om musiken icke blir så stark vid vissa regementen, som här är föreslaget, och därför yrkar jag bifall till reservanternas förslag.

Häruti instämde herr *Nilsson* i Skärhus.

Herr *Persson* i Stallerhult: Herr talman! Då jag icke haft tillfälle att inom utskottet deltaga i behandlingen af detta ärende, emedan jag varit upptagen på annat håll, skall jag anhålla att få yttra några ord i denna fråga.

De båda alternativ, som här föreligga, äro utskottets förslag och reservationen. Det förra innehåller ju, att musiken skulle ordnas så, att den komme i full öfverensstämmelse beträffande manskapsklassen med öfriga manskapsklasser vid vederbörande truppförband, under det att enligt reservanternas förslag det ställes i utsikt att möjligen i en framtid kunna vinna någon besparing för detta ändamål. För min del ber jag att få ansluta mig till utskottets förslag, och hade jag tillhört utskottet, hade jag sannolikt också tillhört majoriteten i detsamma.

För att fatta mig kort, skulle jag kunna inskränka mig till att instämma med herr *Petersson* i Påboda, men jag skall ändock anhålla att få yttra några ord utan att blifva alltför lång.

Före 1901 års härordningsförslags antagande fanns det vid hvarje infanteriregemente en musikpersonal, bestående af 51 man, däraf en musikfanjunkare, som sedermera erhållit titeln musikdirektör, 10 musiksergeanter och 40 trumslagare, men det är att märka, att hvar och en af dessa 51 man antogs genom kontrakt af vederbörande truppförbandschef. Om man ser efter i den stat, som gällde före 1901, hvilken musikkommitén hade tillfälle

att under sitt arbete granska, så var det icke så, att det fanns en musikfanjunkare, 10 sergeanter och 40 trumslagare, utan det fanns — jag vill nu endast fästa mig vid ett regemente — 1 musikdirektör, 4 fanjunkare, 20 sergeanter och 21 trumslagare. Således var den högre rangen på detta område mycket talrikare representerad än den lägre, nämligen trumslagarne. Och huru kunde detta vara möjligt? Jo, det kunde åstadkommas därigenom, att vederbörande chef för hvarje truppförband hade till fritt förfogande de inkomster, som för musiken voro anslagna, och dessa inkomster uppgingo icke till några små belopp. Detta regemente, som jag nu talar om, hade icke mindre än 188 vakanssatta rotar, och vakansafgifterna för år 1901 för detta regemente belöpte sig till 17,600 kronor. Dessutom funnos åtskilliga statsanslag, så att inkomsterna uppgingo till 24,669 kronor. Därför kunde i mån af förmåga uppflyttning äga rum från trumslagareplatsen till sergeants- och fanjunkareplatserna. Och hvarför de uppflyttades på detta sätt, är lätt att finna, ty med detsamma de förvärfvat denna skicklighet, fingo de ersättning för sitt arbete eller sina förtjänster. Löneförmånerna ställde sig så, att fanjunkare och sergeanter hade omkring 636, 580 och minst 450 kronor i lön, under det att trumslagarne hade från 50 till och med 150 kronor årligen.

Genom 1901 års härordning blef emellertid detta sätt att gå till väga helt och hållet omkullkastadt för att i möjligaste mån fördela löneförmånerna efter skicklighet och förtjänst. Då bestämdes, att det skulle blifva endast en musikfanjunkare, 6 sergeanter af första och 6 af andra klassen samt 24 trumslagare. Lönerna blefvo alldeles desamma som för samma grader vid truppförbanden, och för trumslagarne voro lönerna upptagna i stat till samma belopp som för volontärer, nämligen 150 kronor. Nu hafva ju löneförmånerna för underofficerare förbättrats sedan dess, och musiksergeanterna hafva fått samma förbättring, men trumslagarne intaga samma ställning. När nu de 41 eller 56 — jag minnes icke riktigt antalet — som år 1902 funnos vid regementet, skulle hafva sin aflöning, så räckte det icke till att betala dem, när vakansafgifterna upphört, utan anslag måste för detta ändamål begäras. Det fanns ingen annan möjlighet än att antingen bryta kontrakten eller att skaffa medel från annat håll att betala med. Nu är det klart, att undan för undan afgick den ene efter den andre, så att det blef den personal, som 1901 års härordning angaf, men dessa 24 trumslagare kunde icke nöja sig med 50 kronor, utan de skulle hafva efter kontrakten.

Emedan åtskilliga trumslagare icke kunde få 150 kronor, utan blott 50 kronor, kommo de och klagade, och det togs under Riksdagens pröfning, att de måste hafva 150 kronor. En kommitté blef då tillsatt för att utreda detta förhållande. Och det blef utredt, huru man skulle göra för att ordna förhållandena,

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

och det gick fjolårets Riksdag in på. Jag kan icke finna, att det blir någon annan förändring än i det hänseende, att Kungl. Maj:t föreslog elever vid regementena, hvarför fordrades ett anslag å 27,000 kronor, om jag icke missminner mig. Det var den enda fråga, som Riksdagen afslog, i det att Riksdagen sade, att den nästa år hade att vänta ett af kommittén utarbetadt förslag angående musikelever och därför nedsatte den begärda summan med det belopp, som skulle åtgå för att anskaffa elever. Således hade Riksdagen på detta sätt satt Kungl. Maj:t i tillfälle att kunna ordna frågan. Men det förslag, som föreligger, afviker från kommitténs i så måtto, att elevinstitutionen är borta, det vill säga, den finnes delvis enligt Kungl. Maj:ts förslag och är helt och hållet borta efter utskottets. Kongl. Maj:t har äfven nedsatt antalet sergeanter med en. Men trumslagarne och de öfriga äro bibehållna, och endast den förändringen återstår, att i manskapsklassen förhållandena för 24 trumslagare förändrats till likhet med hvad som gäller för det öfriga manskapet af samma grad vid truppförbandet, det vill säga, det är så ordnad, att endast 8 menige få 150 kronor, 6 vice korpraler 289,50 och 6 korpraler 386 kronor och 4 korpraler 482 kronor. De skulle stiga, när de tjänat några år som trumslagare, få befordran till vice korpraler och så undan för undan upp till distriktskorpraler, och så skulle sergeantsklassen icke rekryteras annat än nedifrån uppåt. De hafva icke kunnat gå igenom skolorna och kunna därför icke få befordran annat än på detta sätt. Kan man säga, att denna organisation icke är bra? Jag kan icke finna, att man med godt samvete kan yrka afslag å en sådan organisation utan att göra denna personal af manskapsklassen, trumslagarne, den största orättvisa. Jag vågar uttrycka mig så. Den, som öfvar upp sig på sitt instrument, kan befordras till vice korpral och korpral. Finnes det någon rim och reson i att hålla honom kvar på 150 kronors aflöning, under det volontärerna på truppförbandet hafva avancerat upp till korpraler och kanske till sergeanter? Skall det icke blifva en stor oegentlighet att kvarstå på 1901 års ståndpunkt och icke göra denna lilla förändring, som endast åstadkommer rättvisa, och detta för de lägre? Ty de högre, nämligen underofficerarne, hafva redan fått sitt, medan man vill undanhålla förmånen åt de lägre. Jag kan icke se, att det finnes något skäl att hålla dem kvar på den ståndpunkt, som 1901 års härordning angaf.

Nu säges det: Om man gör denna förändring till åstadkommande af likhet, lägger den kanske hinder i vägen för att göra en reduktion i framtiden. Jag kan icke finna det. Om man ordnar saken på detta sätt, har man icke fastslagit för framtiden mera, än om man afslår förslaget. Afslår man, så står 1901 års stat kvar, under det att, om man bifaller utskottets förslag, denna manskapsklass får efter förtjänst något högre ersättning för sitt

arbete och hopp om att en gång kunna blifva musiksergeanter. Huru sparsam jag än vill vara i många fall, så är det mig omöjligt att gå in på reservanternas förslag, emedan jag ser, att det bibehåller en orättvisa, en ojämnhet mot de lägst aflönade klasserna, och det kan jag icke gå med på.

Ang. höjning af anslaget till aflönning och rekrytering m. m.

(Forts.)

Motionären säger: Vi följa så gärna utlandet i spåren, hvar för icke göra det härvidlag, så att man kan få musikpersonalen rekryterad bland de värnpliktige? De skulle öfvas så, att de kunde upptaga rollen af musikpersonal. Ja, det kan ju ställas som ett framtidsperspektiv. Men om man åberopar utlandet i den delen, får man äfven draga ut konsekvenserna. Vill man gå in på att utsträcka de värnpliktiges öfningar till tre år, så är det klart, att då förfaller helt och hållet den här saken; då får en del af de värnpliktige gå in vid musiken och en annan del ägna sig åt den egentliga vapentjänsten. Då de hafva så lång öfningstid, blir det mycket lättare att nå det mål, som reservanterna antydt. Men om detta befordrar sparsamhet, kan det vara tu tal om, och jag tror, att motionären skall vara den förste att motsätta sig ett sådant förslag.

Nu säges vidare i motionen, att musikkåren icke har någon betydelse alls för landets försvar. Därpå vill jag icke svara; men jag tror, att krigsministern i statsrådsprotokollet har tydligt svarat, och man bör väl sätta mera tro till hans resonemang än till en enskild persons. Men hvad beträffar, om det har någon betydelse i fred, vågar jag påstå, att det har stor betydelse att hafva en väl ordnad musikkår. Se vi på det religiösa området, vare sig det högkyrkliga eller frireligiösa, kan man väl knappast finna åhörare till en religiös betraktelse utan att den skall vara förenad med musik. Vid världsliga förströelser behöfves också musik. Låt oss nu betänka, att de värnpliktige skola vara borta från sina hem nära 8 månader och få en så ansträngande sysselsättning med de militära öfningarna, hvilka väl icke lära vara så upplifvande, att icke sinnet blir nedtryckt. Då undrar jag, om de icke ibland behöfva något, som afviker från det hvardagliga, för att rycka upp sinnena.

Det finnes de, som säga, att det är obehöfligt för vårt försvar. Ja, om alla skulle få sin vilja fram i afseende på hvad som är obehöfligt, då hemställer jag till herrarne, hvad som skulle blifva kvar af vårt försvar. Motionären har velat hafva bort största delen af detta och jag kanske en stor del af det andra, och så blir det ingenting kvar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Darin*.

Herr Hedin: Huruvida chefens för landtförvarsdepartementet uttalade önskan beträffande utgången af denna fråga

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

kommer att gå i fullbordan eller icke, torde väl bero af en hit- tills obesvarad fråga. Jag säger obesvarad, därför att jag icke har funnit svaret på den i föreliggande handlingar; och det torde måhända finnas en eller annan till, som icke varit mera skarp- synt än jag. Frågan är denna: »Skall man låta musikpersonalen få komma i åtnjutande af i stat af Riksdagen fastställd aflöning eller icke? Eller skall man göra den beroende af någon entre- prenör, som afhandlar saken med Kungl. Maj:t?»

Ja, jag bör tillägga, att, när jag önskar svar på denna fråga, jag tyvärr icke har anledning att med säkerhet lita på det svar jag får, eftersom Riksdagen har låtit Kungl. Maj:t vänja oss vid, att propositioner från Kungl. Maj:t, enhälligt tillstyrkta af Ko- nungens rådgifvare och i öfverensstämmelse med deras lydelse bifallna af kamrarna, sedermera hafva, med lika enhälligt till- styrkande af Konungens rådgifvare, blifvit af Kungl. Maj:t tram- pade under fötterna. Jag vet icke, huruvida det kan vara meningen att ytterligare förfara så i denna fråga. Men i alla händelser blir mitt votum i frågan beroende af, huruvida jag kan erhålla ett bestämdt svar på frågan: »Skall musikpersonalen få af Riksdagen fastställda aflöningar, på hvilka den har full rätt att lita, eller skall den vara utsatt för samma behandling som för ett par år sedan?»

Af svaret på detta skall jag låta mitt votum bero.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Jag kan nog tänka mig, att talaren på skaraborgsbänken, som tillhört den kommitté, som haft denna fråga till behandling, är en smula missnöjd med re- geringen, emedan den icke vågat komma med ett så dyrt för- slag, utan prutat ned ett par hundra tusen kronor på hvad kom- mittén föreslagit. Således tyckes det, som om kommittén varit allt för musikalisk.

De, som förut fört utskottets talan, hafva hufvudsak- ligen slagit an den strängen: »Skola vi icke låta dessa trum- slagare komma till sin rätt, låta dem avancera? Och skola vi taga bort musiken från regementena?» Men ingen af reservan- terna har tänkt sig hvarken det ena eller det andra, utan vi vilja, att Kungl. Maj:t skall komma med ett nytt, något redu- ceradt förslag, ett förslag, som mera kan stå i öfverensstäm- melse med hvad musiken kostat förut, före 1901, och efter 1901 års förslag utan de löneförhöjningar, som skulle tillkomma genom den omorganisation, som här är föreslagen. Icke lider musiken på, om det blir någon stämman mindre i harmonien vid hvarje regemente, och nog kan man för resten få dessa stämmor genom att taga de värnpliktige till biträden. Talaren på skaraborgsbänken har frågat, om vi vilja gå in på 3 års öfningar. Men det nämndes ju nyss, att vid ett regemente har det redan varit 4 värnpliktige, som varit med vid musiken; och

som signalister bör det väl icke vara svårt att använda värnpliktige.

Herrarne skola icke tro, att vi vilja förstöra musiken eller hindra trumslagarna från att avancera och blifva ordentligt aflönade. Men vi vilja ställa det någorlunda jämnt vid de olika regementena. Enligt det föreliggande förslaget är fördelningen mycket ojämn. Så har t. ex. ett infanteriregemente 26 i harmonien och 10 signalister och ett kavalleriregemente 22 i harmonien och 10 signalister, och i andra regementen ha vi i harmonien 14, 11, ja, ända ned till 6. Antalet är sålunda mycket olika för olika regementen. Det finnes ju icke någon jämnhet i detta. Jag kan icke förstå, hvarför det behöfves så stor musikpersonal på det ena stället, då det icke behöfves mer än så och så stor på andra ställen. Det blir sålunda icke någon likställighet. Herrarne skola icke tro, att vi vilja hvarken förstöra musiken eller löneförmånerna för musikanterna, utan vi vilja hafva en ordentlig organisation.

Talaren på skaraborgsbänken sade, att här föreläge ett förslag till omorganisation, som vore bra för personalen, och att det därför skulle vara orimligt att afslå det. Men konsekvensen häraf skulle ju vara, att, om ett omorganisationsförslag, som Kungl. Maj:t komme med, vore aldrig så dyrt och aldrig så högt tilltaget, man skulle anse, att detta icke gjorde något, om blott organisationen vore bra för den personal, som däraf beröres. Detta är konsekvensen af talarens resonemang i det fallet.

Herr talman, jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Chefen för landtförvarsdepartementet, herr statsrådet Virgin: Herr talman! Jag skall blott be att få afgifva ett kort och kategoriskt svar på en fråga, som blifvit direkt ställd till mig af eu högt ärad talare på stockholmsbänken. Afsikten med Kungl. Maj:ts förslag denna gång är att så omorganisera musiken, att hvarje person skall bekläda en bestämd, å stat uppförd befattning och åtnjuta därmed förenade aflöningsförmåner. Jag anser mig med dessa ord hafva afgifvit ett bestämdt och otvetydigt svar på den till mig ställda frågan.

Herr *Petersson* i Påboda: Jag torde icke nu behöfva vidare besvara, hvad herr *Sjö* nyss yttrade, då det redan blifvit besvaradt af talaren på skaraborgsbänken. Jag vill blott tillägga, att då herr *Sjö* sade, att jag nämnt frågan om högre aflönning och undrade, om detta var ett motiv för mig att vara med om förslaget, kan jag icke tro, att herr *Sjö* själf är af den meningen, att ingen olikhet i aflönningen skulle få äga rum för dessa

Ang. höjning af anslaget till aflönning och rekrytering m. m.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

24 trumslagare och trumpetare, utan alla stå på precis samma lönegrad, oberoende af längre eller kortare tjänstetid och större eller mindre skicklighet. Det kan jag icke tänka mig; och så har icke varit förut heller. Men det har förut varit omöjligt att göra sådan skillnad och samtidigt följa Riksdagens beslut, någonting, som nu åter skulle blifva möjligt.

Min ärade granne på skånebänken, herr Hans Andersson, nämnde, då han förra gången hade ordet, att före 1901 års härordning hade musiken sitt hufvudsakliga underhåll från officerarne och från musikkassorna, så att staten hade ett mycket ringa intresse i denna sak. Jag skall be att få påvisa, huru det förhöll sig i detta afseende just det året, 1901. medan den gamla regimen ännu var kvar. Det finnes tabeller uppgjorda, som visa detta, och af dem ser man, att anslaget till musiken det året var 377,433 kronor, indelta tillgångar till musiken 364,591 kronor — man får väl betrakta också dessa tillgångar som statsmedel, då det ju var skatter, som påhvilade svenska medborgare — anslaget till diverse, intendentur och sjukvårdsbehof 13,000 kronor, till arméns munderingsutrustning 57,000 kronor och ränteafkastningen af musikkassornas kapital 33,000 kronor. Denna sista post var således en mycket liten del af det hela, som uppgick till 847.013 kronor. Således, om man tager hänsyn till senare skedda lönereregleringar, som ju måste inverka här liksom på andra håll, tror jag icke, att man precis har rätt att säga, att man här kommer relativt taget högre i afseende å kostnaderna för musiken än före 1901.

Vidare frågade herr Hans Andersson, hvarför antalet skulle vara så olika vid olika regementen. Men han nämnde ju själf, att regementena själfva hade olika styrka, så att det t. ex. finnes kavalleriregementen, som bestå af 5 skvadroner, under det att andra bestå af 10 skvadroner; och då är det ju klart, att musikpersonalen skall vara större vid ett regemente på 10 än vid ett regemente på 5 skvadroner. För öfrigt har man sedan gammalt hyllat den åsikten, att vid infanteriregementena harmonimusiken just är mest behöflig och har det största berättigande, hvaremot vid specialvapnen, artilleriet och kavalleriet, signalisterna sättas i första hand och harmonimusiken i andra hand, således dylik musik endast i den mån den kan utföras af signalister.

Man har här vidare talat om att de värnpliktige skulle inöfvas till signalister. Men jag undrar, om det skulle vara någon fördel och om det skulle medföra någon besparing. Om man tänker sig, att vid ett regemente 6 personer skulle uttagas för musiken af hvarje årsklass, så skulle det blifva ett 50-tal på dessa 8 år, som sålunda icke skulle få någon öfning i vapnets bruk, icke taga någon aktiv del i desamma. Det tror jag icke skulle vara någon fördel.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Herr Carl Persson har här verkställt en skarp kritik, och sin vana trogen därvid åberopat en hel del sifferuppgifter, hvilkas giltighet jag naturligtvis icke vill bestrida. Då jag misstänker, att det möjligen kan finnas några af kammarens ledamöter, som icke äro mera hemma i den politiska musiken än att de skulle kunna taga orätt ton här och tro, att herr Carl Perssons kritik gällde reservanternas förslag, vill jag påpeka, att hela hans argumentation går ut på att kritisera 1901 års organisation, men icke reservanternas förslag. Hvad vi reserverar vilja återfinnes å sid. 151 i det föreliggande utlåtandet, där det uttryckligen säges, att vi helt enkelt vilja, att Kungl. Maj:t täcktes framlägga »förnyadt förslag till ordnande af nämnda personal» — nämligen arméns musikpersonal — »i syfte att kostnaderna för densamma måtte väsentligen nedbringas». Jag hoppas, att denna kammare icke har något emot en dylik åtgärd, om den nämligen kan vidtagas utan men för musiken, och jag anhåller därför, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr vice talmannen Pehrson: Herr talman! Efter allt hvad här under diskussionen blifvit yttradt, återstår väl knappast något att vidare säga i frågan, och jag kan därför fatta mig mycket kort.

Då här anförts så många siffror, förundrar det mig, att ingen, i betraktande af frågans stora vikt i kostnadsafseende, tänkt på att lämna exakt uppgift på totalkostnaden för musiken vid armén. Innan jag vid utskottets förberedande behandling af den föreliggande frågan varit i tillfälle att taga närmare kännedom om, huru stor denna kostnad egentligen var, kände jag mig till en viss grad tilltalad af Kungl. Maj:ts förslag i ämnet. Det förvånar mig icke så mycket, att den ärade talare här, som varit ledamot af musikkommittén, sökt försvara de åtgärder, som han i denna sin egenskap varit med om att tillstyrka. Utan all gensägelse hafva musikpersonalens aflönings- och organisationsförhållanden blifvit förbättrade genom kommitténs förslag i jämförelse med hvad de voro före 1901 års beslut i härordningsfrågan. Hvarken kommittén eller Kungl. Maj:t med sitt nu framlagda förslag har emellertid lyckats bättre, än att kostnaden för musiken vid armén skulle komma att uppgå till öfver en million kronor om året. Jag vill nu fråga, om man icke har rätt att göra den hemställan till sig själf, om det verkligen kan vara absolut nödvändigt, att landet årligen offrar så stor summa för musiken vid armén som den nu nämnda, särskildt vid det

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)

förhållande, att vi behöfva pålägga nya skatter och hämta upp 25-öringarna på allt möjligt sätt för att kunna bestrida de utgifter för försvaret, som blifvit en följd af 1901 års beslut i härordningsfrågan. Det svar jag fått på den frågan vid det nu föreliggande förslagens behandling inom utskottet har bestämt mitt votum. Jag tror, att man vid närmare besinning måste medgifva, att reservanternas förslag har minst lika goda skäl för sig som utskottets förslag.

Det är på nu anförda skäl, som jag, herr talman, tillåter mig att instämma med herr Hans Andersson i hans yrkande på afslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Majts proposition och på bifall till reservationen.

Häruti instämde herr *Andersson* i Helgesta.

Herr Persson i Stallerhult: Herr Daniel Persson sade, att min kritik träffade icke reservationen, utan 1901 års härordningsförslag. Jag vill då gent emot honom säga, att min kritik nog träffade reservationen, men endast i de delar, där densamma går ut på ett afstyrkande af utskottets förslag, i öfrigt utgjorde den erinringar i fråga om 1901 års härordningsförslag. De missförhållanden, som enligt detsamma råda i nu ifrågavarande afseende, anser jag böra afhjälpas, och jag tror, att om utskottets nu föreliggande förslag antages, en ändring till det bättre skall inträda härutinnan.

Nu säger herr Hans Andersson, att det icke är reservanternas mening att fördärfva musiken vid armén eller utsikterna för musikpersonalens avancemang. Jag hemställer emellertid till honom och för öfrigt till hvar och en här, hur det skulle ställa sig vid t. ex. det regemente, som jag nyss nämnde, om reservationen nu skulle gå igenom. Vid det åsyftade regementets musik finnas för närvarande anställda sammanlagdt icke mindre än 24 fanfunkare och sergeanter, men enligt reservanternas förslag skulle där icke få finnas mer än 12 sådana. Den musikpersonal som nu finnes, är anställd medelst kontrakt, som för hvar och en bestämmer aflöningen, hvilken växlar från 636 till 450 kronor om året. Men hur är det möjligt att kunna afskeda dessa personer, som ha kontrakt på obestämd tid? Och hvarifrån skall man få medel till deras aflönande, om reservanternas förslag blir antaget. Då försvinna ju inkomsterna till musikkassorna, så att det öfverskott, som dessa skulle förfoga öfver, knappast skulle räcka till sergeanternas fyllnadsaflöning. Om förslaget om beredande af bostäder åt musikpersonalen går igenom, skulle man ju kunna tillgripa den utvägen, att man låte en del musiksergeanter uppbära korprals eller vice korprals lön, men med bibehållande af sin förut innehafda grad, och sedan, allt efter som de skulle befordras, låta dem få högre lön.

Nu har här sagts, att på sätt utskottet tänkt sig saken ordnad skulle, sedan den gamla stammen försvunnit, utsikterna för musikpersonalen att erhålla befordran blifva mindre än förut. Men icke kan man väl tänka sig, att någon skulle vilja gå en 3, 6 eller 9 år som trumslagare under väntan på befordran, med en aflöning uppgående till blott 150 kronor, medan hans kamrater å kompaniet med samma begynnelse-lön, 150 kronor, under tiden avancera till korpraler eller sergeanter med en aflöning af resp. 480 och 780 kronor. Jag tror icke för min del, att någon vill underkasta sig något sådant. Fåfänga finnes nog på detta område, men här är det väl icke fråga om fåfänga, utan här gäller det blott att löneförhållandena för arméens musikpersonal ordnas på ett så tillfredsställande sätt som möjligt.

Utskottet har med sitt nu föreliggande förslag velat i nämnda afseende bereda full rättvisa åt den personal, hvarom här är fråga. Och jag vill därjämte tillägga, att en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om reduktion af kostnaderna för denna personal — hvilket ju reservanterna åsyfta med sin reservation — kan komma till stånd lika bra, om vi bifalla utskottets förslag som om vi nu antaga reservationen.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: En ärad talare här frågade, hvarifrån vi skulle få medel till att aflöna trumslagarne vid våra regementen. Jo, just från de besparingar, som skulle uppstå, om vi genomförde den nu ifrågasatta omorganisationen af arméns musikpersonal. Hade kommitténs organisationsförslag icke varit så dyrt, det vill säga om kommittén icke hade satt musikpersonalens antal så stort, som nu skett, skulle trumslagarne kunna ha fått lika stor aflöning, som de enligt reservanternas förslag skulle komma att åtnjuta, utan att totalkostnaden därför blifvit större.

En annan ärad talare, talaren på skaraborgsbanken, sade, att det skulle medföra stor förlust för försvaret, om man toge ut värnpliktige till musiken. Därpå vill jag endast svara, att detta praktiseras redan nu, i det att somliga värnpliktige uttagas och öfvas hufvudsakligen i musik. Denna hans invändning har således ingenting att betyda.

Herr Sjö: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af den ärade talarens på kalmarbänken förklaring, att hans yttrande här, att en höjning af anslaget till musiken vid armén vore välbehöflig och af behovet påkallad, endast afsåg, att aflöningen borde vara olika stor för musikpersonalen på grund af längre eller kortare tjänstetid. Ja, det visste vi litet hvar förut, så att jag tror, att den förklaringen var alldeles öfverflödig.

Hvad beträffar det föreliggande förslaget i dess helhet, vill

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

*Ang. höjning
af anslaget till
afstämning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

jag för min del säga, att det tål allt vid att granskas ännu en gång. Herrarne ha nog allesammans i dagarne fått sig tillsändt en broschyr, författad af en mycket skicklig militär, som i utlandet studerat militärförhållanden med särskildt fäst afseende vid löneförhållandena och dylikt, och i denna broschyr räknar författaren ut, hvad vårt försvar kostar i jämförelse med Tysklands, och han kommer därvid till det resultatet, att vårt försvar kostar 15 à 16 kronor per individ, medan Tysklands försvar kostar något öfver 14 kronor per individ. Jag tror, att man måste besinna detta, innan man tager sådana organisationsförslag som det nu föreliggande, det vill säga sådana, som icke äro fullt mogna och allt för kostsamma.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan under afd. I, dels ock på afslag därå och bifall i stället till den af herr vice talmannen Pehrson med flere vid denna afdelning afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i andra punkten afd. I af utskottets förevarande utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr vice talmannen Pehrson med flere afgifna reservationen.

Voteringen utföll med 71 ja, men 137 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan under afd. I bifallit den af herr vice talmannen Pehrson med flere härvid afgifna reservationen.

Afd. II.

Mom. a).

Efter föredragning af detta moment, yttrade:

Herr Hedin: Herr talman! Jag kan icke neka till, att jag är tveksam om behovet af ett obegränsadt bifall till Kungl. Maj:ts framställning. Ty huru skall jag kunna förklara, att officersbeställningar, som af Riksdagen beviljats att tillsättas och aflönas från en viss tidpunkt, då icke blifvit af Kungl. Maj:t tillsatta. Efter hvad jag sport har detta upprepats äfven i år, då från den 1 januari, om jag icke misstager mig, en underlöjtnantsbeställning skulle tillsättas vid hvarje infanteriregemente. Dessa tillsättningar hade icke ägt rum för — om jag minns rätt — 14 dagar sedan och ha kanske ännu icke skett. Man har för mig uppgifvit, att anledningen därtill vore, att regeringen därigenom skaffade sig besparingar. Men besparingar få icke enligt Riksdagens beslut tillkomma på ett sådant sätt. En besparing stående till Kungl. Maj:ts disposition är en behållning, som uppkommer på den helt naturliga vägen, att ett af Riksdagen beviljadt belopp icke behöft utgå, t. ex. då en tjänst blifvit ledig genom innehafvarens dödsfall och naturligtvis icke ögonblickligen kunnat blifva återbesatt. Att arrangera besparingar däremot är fullkomligt olofligt. Det är ett tillvägagående, som i det privata lifvet skulle betecknas med ett mycket skarpt ord, som jag väl knappast behöfver nämna. Det är icke första gången något dylikt inträffat. Riksdagen har också vid förekommande tillfällen icke försummat att göra klart för Kungl. Maj:t, att man icke får skaffa sig besparingar på det sätt, att man för längre eller kortare tid underlåter att göra de utgifter, man utaf Riksdagen begärt och erhållit penningar till, för att sedermera använda dessa besparingar för ändamål, som Riksdagen icke pröfvat eller pröfvat och underkänt. Detta är ett fullständigt grundlagsvidrigt förfarande, eftersom det strider mot de af Riksdagen fastställda villkor för besparingars användande. Har man på detta sätt genom att uppskjuta tillsättningen af att antal officersplatser trott sig kunna lagligen skaffa besparingar till stånd att användas till andra icke pröfvade eller afvisade ändamål, har man handlat i den uppenbaraste strid mot ämbetsplikt likasom mot Riksdagens beslut. Jag nödgas därför säga, att jag icke är öfvertygad om att behof kan förefinnas i den utsträckning här är ifrågasatt, när man så länge kunnat undvika att tillsätta en mängd befattningar. Så skedde förlidet år. Och hvad använde man dessa penningar till, som man på ett fullständigt olofligt sätt fått i sina händer? Därom torde kammarens ledamöter lika lätt som jag hafva tillfälle att skaffa sig upplysningar.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

I fråga om detta moment anförde:

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! När 1901 års Riksdag beslöt upphäfvandet af indelningsverket, så fann man, att det var nödvändigt, att volontärer tillsattes för att under öfvergångstiden, då de värnpliktige fingo en kortare öfningstid och således icke kunde blifva så fullständigt utbildade, ständigt hafva tillräckligt öfvadt manskap att ersätta det afgående indelta manskapet. Generalstaben hade uppgjort ett öfvergångsförslag, däri densamma beräknat afgången till ungefär 7 procent om året, och med anledning däraf uträknades, huru stort antal volontärer, som för hvarje år kunde anses behöfvas. Detta öfvergångsförslag finnes visserligen omnämndt, men har aldrig varit framlagdt för Riksdagens pröfning och ännu mindre blifvit antaget. Det har således här icke något att betyda. I stället beslöt Riksdagen att bestämma en viss siffra för hvarje regemente, hvilken siffra skulle utgöra summan af kvarstående indelta och volontärer. Man bestämde, att vid lifregementet till fot och därmed likställda infanteriregementen Kungl. Maj:t skulle äga rättighet att, »i mån af behof» ersätta afgången af indelt manskap, när detsamma understeg 520 man, med volontärer, så att sammanlagda antalet af volontärer och kvarstående indelta uppgick till denna siffra. Detta och ingenting annat har 1901 års Riksdag beslutat i den vägen. Ja, den har naturligtvis beslutat begränsningssiffror äfven i afseende på de andra regementena, det behöfver jag icke nu omnämna, emedan jag kanske längre fram kommer dit.

Men huru har nu detta Riksdagens beslut blifvit följdt? Jo, åren 1902 och 1903 framlade Kungl. Maj:t för Riksdagen stater, upptagande volontärer till ett antal långt öfver hvad 1901 års riksdag bestämde. Kungl. Maj:t utgick då, så vidt jag kunnat förstå, från det omnämnda öfvergångsförslaget, som icke hade någon gällande kraft. Och egendomligt nog beviljade båda dessa årens Riksdagar utan protest löner till det antal volontärer, Kungl. Maj:t sålunda hade begärt. Huru dessa beslut tillkommit, kan jag egentligen icke förklara. Jag kan icke förstå annat, än att de få betecknas såsom en blunder af Riksdagen. På sådant sätt ha vi bekommit därhän, att för innevarande år begärts ett antal af, om jag minnes rätt, 689 volontärer för infanteriet utöfver hvad som varit gällande för 1904. Och det sistnämnda antalet är långt större än det enligt 1901 års beslut skulle få vara.

Nu har genom min motion uppmärksamheten blifvit fäst på detta missförhållande, och ingen inom statsutskottet har helt kunnat taga Kungl. Maj:ts förslag i försvar. Äfven den segrande majoriteten från Första Kammaren har måst erkänna, att detta förslag icke vore riktigt. Utskottet uttrycker sig i denna del med några ord, som jag icke kan underlåta att anföra. Utskottet säger: »Det vill ock synas, som om nämnda grundsatser för volontärantalens beräkning icke stode i fullt sammanhang med

1901 års Riksdags beslut om den nya härordningen och öfvergången till densamma». Det är ett särdeles mildt uttryck att säga, att det icke stode i fullt sammanhang med 1901 års Riksdags beslut. Jag skulle vilja säga, att det icke alls står i något sammanhang med detta beslut. Det är taget i rak strid med Riksdagens beslut.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

Nu ha emellertid inom statsutskottet yppat sig olika meningar, i hvad mån man skulle kunna nedsätta antalet. Reserverna hafva yrkat, att 1901 års beslut skulle äga gällande kraft och efterföljas. Men de ha i viss mån varit frikostiga mot Kungl. Maj:t genom att gifva ett ytterligare antal volontärer för hvarje regemente, för att icke Kungl. Maj:t skulle få någon olägenhet af denna indragning. Den segrande majoriteten i utskottet har försökt leta rätt på någon annan beräkningsgrund, och den är, så vidt jag förstår, uppgjord så där tämligen på fri hand. Men den har emellertid genom den förseglade sedeln dikterat utskottets beslut. I motiveringen säges: »Utskottet har på grund häraf ansett sig böra såsom princip för bestämmandet af volontärantalet vid ett fältinfanteriregemente föreslå, att, utöfver befintligt antal indelte, så många volontärer antagas, som erfordras för att höja sammanlagda manskapsstyrkan till 670. Härvid vill dock utskottet uttryckligen framhålla, att genom tillämpning af denna princip någon minskning i det redan för år 1904 af Riksdagen godkända volontärsantalet icke afses i andra fall, än där Kungl. Maj:t föreslagit sådan minskning.» Men huru har det följt sin princip? Ser man efter på staterna, som åtfölja utskottets utlåtande, finner man, att vid icke mindre än 7 regementen har utskottet själf frångått den principen och nedsatt antalet under hvad 1904 års stater upptaga, utan att Kungl. Maj:t i dessa fall föreslagit någon minskning. Och det ginge väl an, om det stannade därvid — ty det borde jag egentligen icke klandra. Men man har gått ännu längre, och jag skall be att få framhålla det värsta exemplet. Vid Kalmar regemente finnas i 1904 års stater upptagna 15 volontärer, och utskottet har föreslagit, att det för år 1905 icke skulle få antagas en enda volontär. Så vidt jag förstår, kommer detta förslag, om det skulle blifva antaget, att sätta Kungl. Maj:t i en ganska brydsam belägenhet. Herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet har själf, såsom vi kunna se på sidan 14 i utskottets utlåtande, till statsrådsprotokollet yttrat, att indelt manskap icke vidare kan befordras till korpraler. När sålunda indelt manskap icke längre får befordras till korpraler, och utskottet icke velat gifva Kungl. Maj:t en enda volontär vid detta regemente, då har jag för min del mycket svårt att förstå, hvarifrån Kungl. Maj:t skall få korpraler till Kalmar regemente. Jag tycker denna anmärkning är tillräcklig för att beteckna utskottets förslag såsom ovederhäftigt.

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

Jag nämnde nyss, att reservanterna i viss mån varit frukostiga mot Kungl. Maj:t. De ha visserligen skurit bort alla de s. k. »öfriga» volontärer, som öfverskridit den bestämda siffran af 520 man, men de hafva på samma gång medgifvit, att Kungl. Maj:t redan nu skulle vid hvarje regemente få antaga 48 volontärer, nämligen de 48, ur hvilkas led vid genomförd härordning skulle tagas korpraler. En anledning att bevilja detta ligger däri, att redan år 1892 medgafs rättighet för Kungl. Maj:t att anställa 44 volontärer vid hvarje infanteriregemente. Nu ha utskottets reservanter ökat denna siffra till 48, hvilken siffra vid genomförd härordning skulle vara den gällande. Så vidt jag kan förstå, bör åtminstone Kungl. Maj:t icke hafva någon anledning att vara missnöjd med reservanterna härför.

Om icke en kraftigare nedsättning i volontärantalet redan nu vidtages, så blir det ganska brydsamt, när vi komma till år 1908, ty enligt gällande bestämmelser skulle från och med 1908 vid infanteriet icke finnas flera volontärer än 3,880, under det att antalet för 1904 är bestämdt till 4,623, och Kungl. Maj:t för nästa år begärt 5,312. Jag tror, att det skulle blifva ganska kinkigt för Kungl. Maj:t att till år 1908 hinna nedbringa siffran till det bestämda antalet 3,880, om man betänker, att volontärerna i regel antagas för en tid af tre år.

Jag har hittills endast hållit mig till Lifregementet till fot och de 18 därmed likställda regementena. Jag skall nu äfven be att få yttra några ord om de tre norrländska regementena: Norrbottens regemente, Västerbottens regemente och Jämtlands fältjägerregemente. För dessa regementen gäller icke samma siffra — 520 — som för de öfriga regementena, utan särskilda begränsningssiffror hafva för dem blifvit fastställda. Men vid ifrågavarande regementen äger det förhållandet rum, att antalet vakanser är kolossalt stort. Antalet vakanser vid dessa tre regementen uppgick den 31 december 1903 till inalles 458 och utgjorde den 1 januari 1904 566. Då frågas med skäl: Är det rimligt att, när man har 458 vakanser, likväl begära att få öka volontärantalet med 156? Hvad blir det med dessa löner? Det visar sig ju, att det är komplett omöjligt för Kungl. Maj:t att tillsätta alla dessa volontärbeställningar. Det har icke lyckats att tillsätta dem, som nu finnas. Långt mindre kan det lyckas, om man ökar antalet. Men lönerna tager Kungl. Maj:t emot och lägger till hufvudtiteln så kallade allmänna besparingar, ur hvilka sedermera bestridas kostnader, som visserligen afse militära ändamål, men som icke underkastas Riksdagens pröfning. Enligt rikshufvudboken för 1902 uppgingo de allmänna besparingarna på hufvudtiteln till, om jag minnes rätt, 1,300,000 kronor. Det kan icke vara med riktigt god ordning öfverensstämmande, att sådana besparingar få uppkomma för att användas, utan att Riksdagen angående dem äger någonting att bestämma.

Det är en annan fråga, som jag i detta sammanhang vill beröra, ehuru den icke direkt hör hit. I skrifvelse af år 1901 rörande härordningen yttrade sig Riksdagen på följande sätt: »En enligt Riksdagens förmenande viktig fråga är det sätt, hvarpå den meniga volontärpersonalen bör anskaffas. Då de menige volontärerna hafva till hufvudsaklig uppgift att rekrytera korpralsgraden, är det gifvetvis af stor betydelse att för volontärklassen vinna så goda krafter som möjligt. Med hänsyn härtill, synes det vara i hög grad önskvärdt, att volontärerna komma att anskaffas ur de värnpliktiges led och att sålunda värnpliktige efter genomgången rekrytskola antagas till volontärer, och för förverkligandet af detta önskningsmål synas lämpliga åtgärder böra vidtagas». Hur har nu denna Riksdagens önskan blifvit följd? Så vidt jag vet, har den icke alls blifvit följd, ty om det, som uppgifvits för mig, är sant, så antagas i regel 18-åringar till volontärer. När dessa 18-åringar hafva tjänat ett par år — gått igenom rekrytskolan o. s. v. — uttagas bland dem korpraler. Men jag har icke mycken tro på mogenheten hos en 20-årig korpral, lika litet som jag tror på mogenheten hos en 20-årig underlöjtnant. Af den 20-årige underlöjtnanten blir emellertid, när han får några år på nacken, i regel en duktig karl, som duger till att föra befäl. När däremot de 20-åriga korpralerna fått några år på nacken och börja blifva dugliga, så taga de afsked.

Jag har velat omnämna detta, emedan jag anser det vara ett beklagligt förhållande. Det är icke afsedt att vara ett direkt klander mot regeringen, ty jag vet, att svårigheterna att få volontärer ur de värnpliktiges led hafva varit mycket stora, och det kan ju hända, att de rent af hafva varit oöfvervinneliga. Jag tror dock icke, att från början särdeles afsevärda ansträngningar att gå Riksdagens uttalade önskan härutinnan till mötes blifvit gjorda.

Herr talman! Jag tror icke, att jag längre behöfver upptaga kammarens tid med denna fråga. Jag är öfvertygad om att denna kammare icke skall tveka att bifalla reservanternas förslag, till hvilket jag härmed ber att få yrka bifall.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet Virgin: Herr talman, mina herrar! När 1901 års Riksdag fattade sitt beslut i försvarsfrågan, var ju afsikten därmed tydligen att utbyta den gamla, såsom för svag ansedda arméorganisationen mot en ny och kraftigare, som vore mera i stånd att fylla sin uppgift. Men det låg i alla fall vikt därpå, att under öfvergångsperioden, hvilken af skäl, som kammaren mycket väl känner, måste blifva ganska lång, en väsentlig försvagning af värnkraften icke skulle inträda särskildt i följd däraf, att de gamla indelta soldaterna ginge bort utan att blifva ersatta på

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
aftöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)

annat sätt. Fördenskull afsåg man, att infanteriregementena skulle såsom förut organiseras med indelta soldater, som tjänade kvar, men att därutöfver skulle finnas ett antal volontärer för att fylla vissa ändamål, till hvilka jag senare återkommer. Man kom då att skapa, så att säga, två särskilda kategorier af volontärer. Den ena af dessa kategorier är den, som den senaste ärade talaren egentligen omnämnt, den andra har han knappast berört.

Den ena kategorien skulle tjäna till att fylla ut antalet indelta till en bestämd siffra, som för de stora regementena — normalregementena, såsom man skulle kunna kalla dem — skulle uppgå till 520 nummer. Dessa volontärer hade således ett alldeles bestämdt ändamål, det nämligen att hålla den indelta numerären uppe eller, rättare sagdt, att fylla i hvad som bruste i den indelta numerären, för den händelse det indelta manskapet komme att afgå hastigare, än man hade väntat. Kungl. Maj:t hade nämligen föreslagit, att, om och när den indelta styrkan ginge ned under 520 nummer, man vid rekryteringen skulle anskaffa nytt indelt manskap, men Riksdagen gillade på goda skäl icke denna åsikt, enär man ju därigenom skulle komma i den obehagliga belägenheten att nödgas antaga indelta soldater långt fram på öfvergångstiden och sålunda få ganska svårt att, så att säga, blifva af med dem, innan öfvergångstiden tagit slut. Riksdagen bestämde i stället i sin skrivelse af 1901, att, såsom jag nämnde, vid dessa regementen skulle få antagas tillräckligt med volontärer för att fylla ut antalet af de indelta till 520 man. Detta är det enda, som Riksdagen säger om volontärerna. Att det blifvit föremål för ett särskildt beslut, berodde påtagligen därpå, att, då Kungl. Maj:t föreslog och Riksdagen gillade indelningsverkets upphäfvande, en fast grund för vårt försvar rubbades och att denna grund åtminstone till viss grad måste ersättas med en annan grund, som var fast på det sätt, att den blifvit bestämd genom beslut af Konung och Riksdag. Detta är just förhållandet med dessa ersättningsvolontärer, ty Riksdagen fattade det beslut, för hvilket jag nyss redogjort, och detta beslut framlades för Kungl. Maj:t samt hade utan tvifvel inflytande på frågan, huruvida Kungl. Maj:t skulle sanktionera Riksdagens beslut angående härordningsväsendet eller icke. Det var således ett gemensamt beslut af Konung och Riksdag, åsyftande att vår värnkraft ej skulle kunna gå ned under en viss gräns.

Men jämte detta beslut fattades 1901 ett annat, som den ärade talaren icke eller åtminstone obetydligt berört. Detta beslut var budgetbeslutet för 1902. Jag nämnde, att det finnes en annan kategori af volontärer, som hafva ett annat ändamål, och det är just till dem, som jag nu kommer. Det är volontärer, som afse att utöfver den indelta styrkan fylla ut truppens styrka, så att regementena bibehålla någon stadga och blifva möjliga

att mobilisera. Denna styrka lämnade man 1901 att bestämmas genom budgetbeslut utaf hvarje Riksdag för sig. Jag vill till en början erinra om nödvändigheten af dessa volontärer. Om man till exempel tänker sig att ett regemente, såsom förhållandet är med många, har så många indelta soldater kvar, att de uppgå till eller öfverstiga siffran 520, så skulle ju, därest man endast fäste sig vid beslutet enligt Riksdagens skrifvelse af 1901, icke finnas några volontärer alls. Då finge man således — eftersom man icke vidare kan befordra indelta — inga distinktionskorpraler, inga korpraler, inga vice korpraler och ej heller menige volontärer, från hvilka man kunde rekrytera underbefälet af manskapet. Det vore således alldeles orimligt, men det behöfde ej omnämnas därför att det var — efter hvad det förefaller — en tyst öfverenskommelse mellan Kungl. Maj:t och Riksdagen, att styrkan af denna kategori af volontärer skulle bestämmas för hvarje år genom budgetbeslutet. För att emellertid detta skulle ske på ett planmässigt sätt, som verkligen ledde till det äsyftade ändamålet, fanns det ett af generalstaben utarbetadt öfvergångsförslag till ledning under öfvergångstiden. Det är mycket sant, att det förslaget aldrig varit officiellt framlagdt för Riksdagen, än mindre af Riksdagen direkt godkänt. Men Kungl. Maj:t följde det i hufvudsak i sina förslag till Riksdagarne 1901—1904. Tre Riksdagar å rad hafva således indirekt godkänt de grunder, som hafva tagit sig uttryck i detta öfvergångsförslag, därigenom att dessa tre Riksdagar, 1901, 1902 och 1903, utan någon ändring godkänt Kungl. Maj:ts förslag till budget eller statsreglering för följande år. Så har det kommit sig, att volontärernas antal ökats; det är Riksdagen, som beslutat det, och då lär väl äfven denna ökning ha tillkommit på ett fullkomligt riktigt och rätt sätt.

Nu är det tydligt, att under den första hälften af öfvergångstiden, det vill säga under de första 6 åren, den indelta stammens styrka allt mer och mer går ned. Under den tiden har man endast de värnpliktige, utbildade högst 172 dagar. Om man då får för liten stam, blir regementenas sammansättning för svag, för löslig, ty det behöfves talrikare stam, ju mindre öfvade de värnpliktige äro. Under dessa 6 år är det dessutom en annan omständighet att beakta, nämligen att det blott är en del af de värnpliktige, blott några klasser, som nått den fulla öfningstiden af 172 dagar. I år först — 1904 — kommer efter repetitionsöfningarnas slut *en* klass vid infanteriet att hafva fått full öfning; alla de öfriga ha mindre öfning. De som äro kvar från 90 dagars tiden — och dit höra de värnpliktige i allmänhet ännu — hafva sålunda mindre öfning än 172 dagar. Det är därför som det är farligt att låta stamstyrkan gå ned allt för mycket under den första öfvergångstiden. Så snart den fulla öfningstiden för de värnpliktige inträdt, förbättras förhållandet år efter år, naturligtvis ej så mycket det första året, ty det dröjer ett par, tre år,

*Ang. höjning
af anslaget till
afstönning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

innan alla få full öfning; och det kommer att förflyta många år, innan man får *alla* de klasser fullt öfvade, som man afsett skulle ingå i regementenas linjestycka vid mobilisering. Därför måste man för att icke riskera att nedsätta värnkraften för mycket under öfvergångstiden vara ganska varlig med att reducera stamstyrkan.

Den ärade talaren nämnde äfven, att Kungl. Maj:t icke hade vidtagit åtgärder eller icke syntts vidtaga tillräckliga åtgärder för att kunna rekrytera volontärerna från de värnpliktiges led. Ja, åtgärder ha nog vidtagits i den riktningen, men jag vill blott erinra kammaren om att man naturligtvis icke kan antaga volontärer annat än på frivillighetens väg. De kunna ej tvingas därtill. Då kan man ej göra annat än tillfråga dem och bjuda dem de förmåner, som Riksdagen bestämt att de skola åtnjuta. Och detta har — därom är jag öfvertygad — skett öfverallt, men det har i allmänhet kommit mycket få värnpliktige och erbjudit sig; och jag tror att den ärade talaren just gaf nyckeln till, just angaf den egentliga orsaken till detta förhållande, då han talade om att dessa volontärer i allmänhet voro så unga. Det lät emellertid nästan som han trodde, att man med förkärlek tog 18-åringar till volontärer, men så är ingalunda förhållandet. Kunde man få 21-åringar, skulle man från försvarssynpunkt föredraga dem, då de äro mera moget folk. Men 21-åringar komma ej och anmäla sig, vare sig värnpliktige eller andra, utan blott dessa yngre. Det var till och med en tid tillåtet att taga 17-åringar, och då fick man mest sådana. Ju yngre personerna äro, desto mindre arbetsduglighet hafva de och desto lättare taga de därför värfning, ty de hafva naturligen mindre arbetsförtjänst i det civila lifvet. Det är därför man i allmänhet får så unga volontärer, och det är äfven därför som vårt underbefäl är omoget, såsom den ärade talaren mycket riktigt äfven påpekade. Det *är* en olägenhet att ha så ungt underbefäl, när detta skall ha att göra med värnpliktige, som kanske ofta nog själfva äro äldre än deras instruktörer. Detta kan ej vara förmanligt, och önskligt vore att man visste något sätt att afhjälpa det. Och kunde den ärade talaren det, skulle Kungl. Maj:t bli honom synnerligen tacksam, därom är jag öfvertygad.

Oaktadt utskottet gått ut från — på samma sätt som den ärade talaren — att Riksdagen icke har bundit sig att anslå medel till flera volontärer än som erfordras för att fylla ut den indelta stammen, de så kallade ersättningsvolontärerna, hafva icke desto mindre reservanterna i sin beräkning under volontärerna inrymt ett antal af 48 »öfrige volontärer», som skulle finnas vid de regementen, hvarom jag talar. Det är den siffran, som skall finnas i framtiden, det vill säga när vi komma in på andra delen af öfvergångstiden, särskildt vid dess slut. Då skulle enligt Riksdagens beslut finnas 48 »öfrige volontärer», det vill säga man

räknar då ifrån officersvolontärer och beställningsmän äfvensom allt underbefäl af manskapet. Därigenom hafva naturligen reservanterna erkänt behovet och nödvändigheten af att hafva sådana volontärer utöfver dem, som fordras såsom fyllnad till siffran 520. Då kan det vara fråga, hvarför icke reservanterna lika väl satt summan af volontärer till 207, utan blott hållit sig till »öfrige volontärer» och satt den siffran till 48. I de 207 ingår nämligen äfven det befordrade manskapet. Förmodligen är orsaken den, att detta sätt att räkna gifver lägre resultat, men om man vidhåller denna princip, som reservanterna nu ha följt, kommer man ganska snart till ett rätt högt resultat. Jag tror, att man redan vid några regementen har kommit till högre antal volontärer än vid de andra, och litet längre fram, då underbefäl af manskapet hufvudsakligen kommit att öfvergå från indelta till volontärer, kommer antalet att ökas väsentligt, och därigenom motväges således icke den svårighet, som den ärade talaren berörde, nämligen att man år 1908 skulle vara tvungen att afskeda så många volontärer. Så många volontärer blir det nog ej ändå, och för öfrigt blir den svårigheten ej så kinkig att reglera, ty man kan, när man vet af, hvilka år det är, i god tid ställa kontrakten på det viset, att man ej uppgör dem alla på 3 år, utan gör dem på 2 år och därunder, för den händelse det skulle vara värnpliktige som antoges och äfven om det antoges personer vid annan tid än just den 1 november. Emellertid ha ju reservanterna med denna beräkningsgrund nedsatt antalet rätt betydligt vid dessa regementen, som jag velat kalla normalregementen, och de hafva nedsatt siffran så, att det understundom vid vissa regementen blir rätt stor minskning från i år. Det finnes regementen, där antalet går ned från år 1904 med ända till 53 à 54 man, och vid ett regemente har det inträffat, att en sådan minskning icke, så vidt jag kan förstå, kan låta sig göra. Jag har nämligen låtit infordra uppgifter i fråga om antalet vakanser plus antalet kontrakt, som utlöpa i höst för menige, ty jag kan ej föreställa mig, att någon skulle begära, att man skulle afskeda korpraler i förtid, sedan de väl blifvit utbildade och kunna börja göra nytta för sig. Summan af vakanser plus i höst utlöpande kontrakt med menige uppgår vid ett regemente till ganska väsentligt mindre antal än den minskning, som enligt reservanternas förslag skulle äga rum bland »öfrige volontärer» på detta regemente; och jag förstår ej huru det skall kunna genomföras.

Detta gäller nu de stora regementena. Vid de tre norrlandska: Norrbottens och Västerbottens regementen samt Jämtlands fältjägareregemente ha reservanterna använt en helt annan grund för sina ändringsförslag, nämligen de befintliga vakanserna. Det är mycket sant, att det finnes många vakanser vid de norrlandska regementena, det är ett beklagligt faktum; men den

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

omständigheten, att det finnes vakanser i dag, säger icke bestämdt, att det skall finnas sådana i morgon eller någon tid längre fram. Förhållandet är ju det, att dessa regementen hafva ganska hastigt måst bringas upp till en väsentligt ökad manskapsstyrka. Vid en sådan hastig ökning är det svårt att följa med anställningarna, isynnerhet i en landsända, där befolkningen är gles och där arbetsförtjänsten är stor. I allmänhet är det svårt att få personer inom Norrland att taga anställning såsom militärer, och det beror väl hufvudsakligen på hvad jag nyss nämnde, nämligen möjligheten att inom det civila området skaffa sig en arbetsförtjänst som är större, ibland mångdubbelt större än den, som kan erhållas på det militära området, och detta af rätt naturliga skäl. Då skulle man ju kunna säga, att det finns ett mycket enkelt, fastän något dyrbart sätt att afhjälpa den olägenheten, att det uppstått så många vakanser, det sättet nämligen att öka aflöningen. Det vore ett rationellt sätt att fylla vakanserna. Däremot kan jag ej finna, att det sätt är lika rationellt, som reservanterna föreslå, nämligen att stryka bort en del nummer; på det sättet minskar man visserligen antalet vakanser, men icke ökar man därigenom försvars- eller värnkraften i något afseende! Då möjligheten att få folk till anställning är en konjunkturfråga, som kan ändra sig från år till år, synas mig knappast fullgiltiga skäl föreligga för att vidtaga en så stark inknappning, som här blifvit ifrågasatt af reservanterna.

Dessutom vill jag påpeka en liten sak, som reservanterna själfva måhända ej kommit att tänka på; det är, att de reservanter, som eljest hållit så styft på 1901 års riksdagsbeslut, här råkat att på ett ganska tydligt sätt bryta mot samma beslut. Vid Jämtlands fältjägarregemente skulle nämligen nummerstyrkan enligt beslut af 1901 års Riksdag hållas uppe till 480, det vill säga indelta ersättningsvolontärer; indelta skola den 1 januari 1905 enligt lämnade uppgifter finnas till ett antal af 191, således borde volontärer finnas till ett antal af 289. Läger man då till de 48, som reservanterna för öfrigt anse böra finnas, får man 337, men antalet volontärer innevarande år är 256. Reservanterna ha ansett sig böra stanna vid denna siffra, 256, således får man då en minskning under 1901 års bestämda beräkning af 81, ifall man räknar med de 48. Drager man åter dem därifrån, får man mellan 30 och 40 volontärer mindre än hvad Riksdagen bestämdt åtagit sig att aflöna vid hvarje regemente.

Jag behöfver naturligtvis icke säga, att jag helst skulle sett, att Kungl. Maj:ts förslag i detta afseende blifvit gilladt; men såsom saken nu står, lär det väl icke vara tänkbart. Därför ber jag endast att få uttrycka min förhoppning, att utskottets och icke reservanternas förslag måtte vinna kammarens bifall.

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! Det fram-

hölls nyss af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, att de tre föregående Riksdagarne utan motsägelse bifallit hvad Kungl. Maj:t hade begärt angående de s. k. öfriga volontärerna, och att denna Kungl. Maj:ts begäran grundade sig helt och hållet på öfvergångsförslaget; däraf att Riksdagen icke sagt någonting om saken, drog statsrådet den slutsatsen, att det var ett riktigt och rätt sätt. Jag vet icke, om vi verkligen kunna godkänna en sådan slutledning. Har man begått en blunder, till och med om man begått den tre gånger å rad, har den väl därför icke blifvit legaliserad. Mig synes det vara hög tid att uppmärksamheten blifvit fäst på detta, och att Kungl. Maj:t ej kan gå alldeles fri från klander, då Kongl. Maj:t kommit fram till tre på hvarandra följande Riksdagar med proposition, som stod, säga hvad man säga vill, i rak strid mot hvad 1901 års Riksdag beslutat.

Vidare talade herr statsrådet om faran af att icke få tillräckligt många volontärer, emedan de värnpliktige ännu icke haft tillräcklig utbildning. Jag undrar om ändå icke de värnpliktige, med den utbildning som de beräknas få under detta och nästa år, äro fullt jämgoda med, jag skulle nästan vilja tro, öfverträffande de många gamla indelta soldater, som tjäna kvar, därför att de tycka att torpet är bra, men som i fält skulle vara rätt mycket föråldrade och ha svårt att kunna fylla sin uppgift så som unga värnpliktige det kunna. Efter mitt förmenande är försvaret, äfven om icke volontärernas antal höjes mer än hvad reservanterna ha föreslagit, betydligt starkare nu än hvad det var före 1901. Hvertill tjänar det i alla händelser, att vi bevilja anslag till en mängd volontärer, om volontärvakanserna ej kunna fyllas? Icke försvara vi väl landet med lönerna, det skall väl vara folk som skall göra det!

Det nämndes, att det skulle bereda Kungl. Maj:t svårighet att följa de bestämmelser, som reservanterna föreslagit. Kongl. Maj:t skulle tvingas att vid några regementen afskeda redan antaget manskap. Det har jag litet svårt att tro på, ty vid hvarje regemente kan man ju påräkna, att åtskilliga volontärer komma att befordras till korpralsbeställningar. Likaså finns det vakanser att fylla, och dessutom afgår ju i höst en hel del, som uttjänt sin kapitulationstid. Jag får säga att jag tror, att med litet god vilja från herr statsrådets sida skall det icke möta någon svårighet att ordna dessa förhållanden.

Jag erkänner, att herr statsrådets anmärkning angående Jämtlands fältjägarregemente, att man där genom att följa reservanternas förslag skulle få lägre antal än hvad Riksdagen beslutat 1901, är riktig. Jag har verkligen icke observerat detta förrän i dag. Jag har emellertid mycket svårt att tro, att det betydliga antal vakanser, som där finns, kan hinna bli fyllt under detta år. Om man då skulle sitta öfver ett år, tills man ser, att det verkligen behöfs mera volontärer vid regementet, så tror jag att därmed

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget till
aftöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

har icke någon skada skett. I alla händelser ber jag att få konstatera, att herr statsrådet nog har framvisat de svårigheter, som möjligen skulle kunna tänkas uppkomma genom ett antagande af reservationen; däremot har herr statsrådet icke med ett ord vidrört de svårigheter jag framhållit rörande Kalmar regemente, där det enligt utskottets förslag ej skulle få antagas en enda volontär. Den frågan står ännu obesvarad, hur Kungl. Maj:t där skall kunna reda sig.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! Jag skall för min del visst icke klandra Kungl. Maj:t därför att Kungl. Maj:t framlagt detta förslag, och det kan icke nekas, att Riksdagen, som godkänt hvad Kungl. Maj:t föreslagit, har sin del i ansvaret för att man under dessa tre år öfverskridit hvad 1901 års Riksdag en gång bestämt. Men jag kan därför omöjligen, när en gång uppmärksamheten riktats på förhållandet, vara med om att dessa oegentligheter få fortfara. Det är icke på något sätt bestridt af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, att vi gått utöfver hvad 1901 års Riksdag beslutat, med undantag af ett enda fall med afseende på några få nummer. Däremot tycktes herr statsrådet icke vara riktigt nöjd därmed, att reservanterna ha tillstyrkt uppförandet i staten af 48 volontärer mer än hvad det egentligen skulle kunna vara ännu så länge. Herr statsrådet nämnde till och med, att det var först under andra öfvergångsperioden som dessa 48 volontärer skulle komma till. Nej, så är det icke. Det står i riksdagsbeslutet för 1901 att vid genomförd härordning skall det finnas 48 volontärer, således kunna de uppföras i staten redan första året efter 1901, ifall Riksdagen och Kungl. Maj:t så finna för godt. Då nu 1892 års Riksdag beslutit, att det vid de stora regementena skulle finnas 44 volontärer, som skulle gå in i underbefälsgraden såsom beställningsmän, distinktionskorpraler, korpraler och vice korpraler, hvilka enligt vår åsikt borde finnas äfven efter 1901 års förslag, ansågo vi äfven, att Kungl. Maj:t skulle få rätt att redan nu öka dessa till 48. Det är först under andra öfvergångsperioden som det blir en helt annan siffra på antalet volontärer, som Kungl. Maj:t får disponera, nämligen 72 till. Om Kungl. Maj:t icke nu finge de 48, hur skulle man då under andra öfvergångsperioden komma upp till siffran 120? Jag tror således, att reservanterna härvidlag hjälpt Kungl. Maj:t ur en knipa, ty annars hade Kungl. Maj:t kommit till en helt annan siffra än 120, hvilken anger det högsta antal man får lof att ha.

Det nämndes, att vi hade gjort så stora inskränkningar beträffande Norrlands-regementena. Ja, det tyckte vi också själfva, men å andra sidan ansågo vi, att vi genom dessa inskränkningar kunde minska vakansernas antal. På detta sätt ökar man emellertid icke försvarskraften, har det nu invändts häremot. Ja, det

är sant, men vi öka icke heller försvarskraften genom att bevilja anslag till en massa volontärer, som aldrig anställas. Hur det förhåller sig med utsträckningen af deras anställande ber jag att få visa genom att anföra några siffror ur en tabell, som jag skaffat mig. Den 31 december 1903, således när Kungl. Maj:t under hela året haft tillfälle att söka värfva så många volontärer Kungl. Maj:t möjligen kunde, fanns det vid Norrbottens regemente 174, vid Västerbottens regemente 194 och vid Jämtlands fältjägare 90 vakanser. Detta var som sagdt den sista december, således då Kungl. Maj:t haft hela året på sig att värfva. Nu frågades det: hur skall det gå med dessa regementen, t. ex. med Norrbottens regemente, när vi ha minskat antalet så betydligt? Ja, det är sant, att minskningen är stor, men Kungl. Maj:t har i alla fall 90 vakanser att fylla vid Jämtlands fältjägare, under det, som det tyckes, Kungl. Maj:t under hela året 1903 där satt till blott 3 platser. Således ser det icke ut, som om Kungl. Maj:t skulle komma i någon förlägenhet, därigenom att antalet minskades.

Jag kan verkligen icke finna annat än att Riksdagen nu får lof att börja reglera förhållandena en smula, så att man icke fortgår för långt på denna väg. Jag tycker, att det icke är riktigt, att, som man ser af omföringarne i arméns räkenskaper, Kungl. Maj:t använder mellan 13- och 1400,000 kronor på aflöningsanslagen på hvad sätt Kungl. Maj:t vill, blott det sker inom den vida ramen af fjärde hufvudtiteln. Jag kan icke neka till, att jag med anledning häraf nödgas yrka bifall till reservanternas förslag.

Det nämndes också af herr statsrådet, att reservanterna icke gjort någon anmärkning mot de 207 nya volontärerna, nämligen distinktionskorpraler, korpraler, vice korpraler och beställningsmän. Det är sant, att de kunna vara 207, men reservanterna ha för öfrigt icke alls inlåtit sig på den frågan. De anse, att Kungl. Maj:t nu kan taga detta antal för i år, men de förmoda, att Kungl. Maj:t äfven nästa år skall framlägga stat för Riksdagen, och då kommer väl Riksdagen att granska de särskilda posterna och göra anmärkning mot dem, ifall de icke äro rimliga. I år finns det ingen anledning att klandra dessa stater, vare sig de röra beställningsmän, distinktionskorpraler, korpraler eller vice korpraler, därför ha vi icke heller gjort det. Jag ber, som nämndt, att få yrka bifall till reservationen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen i ärendet framställt propositioner, afslog kammaren utskottets i detta moment gjorda hemställan och biföll i stället den af herr vice talmannen Pehrson med flere vid momentet afgifna reservationen.

Ang. höjning af anslaget till aflönning och rekrytering m. m.
(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget till
afstönning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

Mom. c).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. d).

Ordet begärdes af:

Herr Hammarskjöld, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag kan i den här frågan yttra mig mycket kortare.

I fråga om de tre regementena, lifregementets dragoner, lifregementets husarer och Smålands husarer, finnes bestämdt i den nya härordningen, att i mån af behof skulle intill år 1908 afgången af den indelta nummerstyrkan vid hvar och ett af dessa regementen ersättas med volontärer, för så vidt nämnda styrka komme att understiga 350 nummer. Som herrarne kunna finna af den tabell, som är bifogad reservationen, så utgör antalet effektiva karlnummer vid nämnda regementen: vid lifregementets dragoner 255, vid lifregementets husarer 231 och vid Smålands husarer 229. Således skulle, till åtljydnad af Riksdagens beslut år 1901, finnas respektive 95, 119 och 121 volontärer.

Kungl. Maj:t har begärt resp. 139, 164 och 159 volontärer, tillsammans 127 »öfrige» volontärer utöfver antalet enligt 1901 års riksdagsbeslut. Då vid genomförd härordning endast skall finnas 195 »öfrige» volontärer, men sammanlagda antalet af de volontärer, som Kungl. Maj:t begärt jämte den kvarstående effektiva karlnummerstyrkan uppgå: vid lifregementets dragoner till 394, vid lifregementets husarer till 395 samt vid Smålands husarregemente till 388, så ha reservanterna för sin del funnit, att det icke skulle vara behöfligt att nu öka volontärernas antal med 127.

Därvid är äfven att ge akt på ett annat förhållande. Det har förut varit bestämdt, att det skulle uttagas 750 värnpliktige till kavalleriet, men i år har detta antal blifvit höjdt till 1,200, och detta synes utgöra ett ytterligare skäl att icke för mycket öka antalet volontärer.

I fråga om skånska husar- och skånska dragonregementena är förhållandet det, att där liksom vid Norrlands infanteriregementen vakanssiffran är oproportionerligt hög. Den utgjorde den 31 december förra året vid båda regementena tillsammans 163 och den 1 januari i år 490. Då det lär vara föga utsikt att kunna anskaffa manskap för att utfylla de redan befintliga vakanserna, ha reservanterna icke kunnat finna, att något skäl talar för att äfven bevilja en ökning.

Det finnes ännu ett skäl, som visserligen icke är något afgörande skäl, men som jag dock anser mig ha rätt att här om-tala. Det är nämligen det, att åtminstone vid åtskilliga kavalleriregementen lär ha visat sig, att beskaffenheten hos de volon-

tärer, som antagits, är allt annat än god. Det är, såsom en ledamot af statsutskottet kallade dem, det är i regeln kältringar — och det är hvad vi här i norra Sverige kalla lymlar, kan jag tänka mig — som gå med blydagg och knif i fickan. Att utbilda sådana till korpraler tycker jag icke är något särskildt lämpligt. Jag har därmed alls icke sagt, att förhållandet är så öfverallt, men det upplystes inom utskottet, att det finnes regementen, där förhållandet är sådant, och detta har gjort mig yttermera betänksam mot att bevilja anslag till ett efter mitt förmenande oproporionerligt stort antal volontärer.

Herr talman, jag yrkar bifall till reservationen.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet Virgin: Herr talman! Äfven jag kan fatta mig mycket kortare vid denna punkt än vid den förra af det naturliga skälet, att båda punkterna på det innerligaste sammanhöra med hvarandra. Men jag kan icke låta bli att återkomma till en sak, gemensam för båda punkterna.

Det har nämligen upprepade gånger både här i reservanternas reservation och nu uti diskussionen sagts, att detta antagande af volontärer strider emot 1901 års beslut. Då vill jag endast upprepa hvad jag nyss sade, att 1901 års Riksdag har i sitt beslut *aldrig* berört, så vidt jag kan förstå, annat än »ersättningsvolontärerna», men lämnat frågan om de »öfriga» helt och hållet till det beslut, som utaf följande Riksdagar, den ena efter den andra, komme att fattas angående statsregleringen. Man kan säga, att dessa volontärer stodo utom 1901 års beslut, eftersom de icke blefvo där berörda. Men att äskandet af det antal, som nu föreslås, skulle strida mot 1901 års riksdagsbeslut, det anser jag icke öfverensstämma med vanligt språkbruk, ty en sak kan icke strida emot ett beslut, när den saken icke så mycket som ens beröres däruti.

För öfrigt är, som sagdt, saken nästan densamma här som i föregående punkt, dock med ett par skillnader.

Om jag först fäster mig vid de små regementen, som här omtalas, lifregementets dragoner, lifregementets husarer och Smålands husarer, ha reservanterna i fråga om dem gått ut ifrån en helt annan princip än vid behandlingen af infanteriregementena. Vid infanteriregementena ha reservanterna tagit »ersättningsvolontärer» plus 48 »öfriga» volontärer, på den grund att 48 sådana volontärer skola finnas vid genomförd härordning. Vid kavalleriregementena återigen ha reservanterna *endast* tagit »ersättningsvolontärer», således icke några utaf dessa »öfriga» volontärer, som borde finnas där för att fylla upp stamstyrkan, och hvilka vid fullbordad härordning vid dessa regementen skulle utgöra icke mindre än 195. Om den siffran lägges till den af

Ang. höjning af anslaget till aflöning och rekrytering m. m.
(Forts.)

Ang. höjning af anslaget till aflöning och rekrytering m. m.

(Forts.)

reservanterna här föreslagna, kommer man upp till ett vida högre antal, än hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

I ett annat afseende är frågan här också olika mot hvad den är beträffande infanteriregementena, nämligen därutinnan, att den i visst afseende här är af mycket större vikt. Ty sätter man ner stamstyrkan vid kavalleriet, desorganiserar man skvadronerna. Ett infanteriregemente med sina under 172 dagar öfvade värnpliktige kan vara något så när, icke bra, men i alla fall bättre än ett kavalleriregemente med värnpliktige, som öfvats 172 dagar.

Jag vill blott erinra därom, att *aldrig* afsikten varit, att de värnpliktige efter 172 dagars öfning vid kavalleriet skulle kunna direkt sättas in i skvadron, utan vid mobiliseringstillfälle skulle de sändas till depåerna för vidare utbildning, för att först under ett senare skede af kriget användas såsom ersättning för förbrukadt manskap. Således kan man icke, utan att orimligt försvaga våra redan mycket svaga skvadroner, i dem insätta sådana värnpliktige, allra minst i något större antal.

Om reservanternas förslag blir antaget, blir effekten emellertid den, att vid dessa små regementen styrkan under mobilisering skulle komma att bestå, på hvarje 100-tal man räknadt, af 20 fullt utbildade volontärer, 40 indelta och 40 värnpliktige med alldeles otillräcklig öfning: många af dem skulle icke ens hafva hunnit genomgå de 172 dagarnes öfning. Att med sådana skvadroner kunna uträtta någonting, det undrar jag, om det står i mänsklig förmåga, i synnerhet mot en motståndare, som har kanske 120 à 130 man i sin skvadron, allesamman fullt utbildade. Jag säger — och jag tror icke jag använder ett för starkt uttryck — att denna reduktion af volontärer skulle vara detsamma som att alldeles desorganisera våra skvadroner, om så olyckligt skulle hända, att vi finge mobilisera under första delen af öfvergångstiden.

Ett annat exempel på hvilken ödesdiger verkan denna reduktion skulle ha, vill jag hämta från ett af dessa båda regementen. Vid lifregementets dragoner skulle rekrytklassen 1905—1906 komma att bestå af summa 1 man, och lika stor skulle korpralskoleklassen bli året därpå, ifall denne ene mannen icke till dess hade gått sin väg, ty då skulle det ju icke finnas någon alls. Likaså tredje året vid underofficersskolan antingen 1 man eller ingen alls. Det är således att afknappa ett års rekrytering vid ett regemente, det måste stå stilla, det kan icke gå framåt, det kan icke underhållas.

Huru då få underbefäl att ersätta de korpraler, som afgå af indelta armén? Det finnes ju en del indelta korpraler och vice korpraler också, och man kan icke hindra dem att afgå, när de nått sin bestämda ålder. Då blir det vakanser, och någon har sagt, att med vakanser försvarar man icke sitt land. Och

det är icke bättre i underbefälsgraden än bland de menige. Således skulle denna reduktion få de mest ödesdigra följder.

Vänder jag mig sedan till de stora skånska kavalleriregementena, så har man där liksom i fråga om Norrlands infanteriregementen baserat sig på det stora antalet vakanser. Där har man ock uppfört vakanserna såväl den 31 december förra året som den 1 januari i år. Och man ser då, hvilken enorm skillnad det är mellan antalet vakanser vid de uppgifna tidpunkterna. Om vi t. ex. ta skånska husarerna, så var antalet vakanser sista dagen af föregående år 97 och första dagen i år 295, hvilket således visar, att det blir att öka antalet volontärer med ungefär 200 man.

Man kan icke begära, att, samma dag platserna upptagas i staten, de skola genast besättas, utan det sker under årets lopp. Jag är alldeles öfvertygad om, att vakansernas antal redan gått ner rätt betydligt, ehuru väl hufvudsakliga antagningen af volontärer sker på hösten efter höstflyttningen. När man sålunda ser, att vakanserna äro mycket mindre mot slutet af året än i början däraf, kan man däraf sluta, att det icke är omöjligt att få folk antaget, fastän det icke lyckats att ännu få kadrerna fulltaliga, detta beroende på den snabba, opåräknadt snabba afgången af indelta ryttare, som här ägt rum.

Äfven där kommer man således att göra skvadronerna underhaltiga och oanvändbara i fält, om man på det viset reducerar deras numerär. Ty den omständigheten, att det finnes vakanser i år för närvarande, den bevisar icke, att de icke kunna fyllas till hösten. Som jag nämnde, är detta helt och hållet en konjunktursak.

Den siste ärade talaren påpekade såsom skäl för att draga in en del volontärsbeställningar, att det understundom händt, att bland volontärerna insmugit sig dåliga element. Sammanhanget mellan dessa båda saker har jag svårt att fatta. Det är fullkomligt sant, såsom han anmärkte, att det understundom händer, att bland volontärerna komma in personer, som aldrig borde vara där. Men jag frågar då: Hvar finns det icke rötägg? Inom hvilken klass af människor finns det icke ligapojkar? Det tror jag det finns öfver allt, det finns det äfven bland de värnpliktige. Men jag frågar, om man skulle inskränka värnplikten därför att det finns en och annan ligapojke ibland de andra hyggliga människorna? Den logiken tror jag kammaren icke alls vill gå in på. Sådant kan ju hända, men icke bör förekomsten af en eller annan misslyckad individ i detta fall föranleda till indragandet af en del volontärsbeställningar.

Man skulle ju kunna säga, att man möjligen kan draga en annan slutsats af hvad talaren påpekade, nämligen att man borde ha så lång värnpliktstid, att man sluppe ifrån dessa volontärer i största möjliga grad. Det kunde ju vara en slutsats. Men frå-

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

gan härom föreligger icke nu, och därför vill jag icke sysselsätta mig med densamma.

Då det verkligen ligger en allvarsam fara för att vår försvarskraft skall väsentligen skadas och nedsättas under öfvergångstiden, om reservanternas förslag blir antaget, vill jag uttrycka min lifiga förhoppning om att utskottets förslag måtte vinna kammarens bifall.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet började sitt senaste anförande med att framhålla, att reservanternas vid behandling af denna punkt gått till väga på annat sätt än i fråga om infanterivolontärerna. Ja, det kan ju på sätt och vis vara sant. Men det föreligger dock härvidlag en väsentlig skillnad. Enligt 1892 års Riksdags beslut fanns sammanlagdt 47 volontärer vid hvarje infanteriregemente, däremot, såvidt jag minnes rätt, blott 8 à 9 vid hvarje kavalleriregemente.

Vidare framhöll herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, att vi reservanter vid affattande af vår reservation skulle hafva fäst oss vid vakansernas antal vid de skånska kavalleriregementena. Jag tror emellertid, att herr statsrådet därvidlag utgick från en alldeles felaktig förutsättning. Vi ha visserligen omnämnt antalet vakanser vid ifrågavarande regementen såväl den 31 december 1903 som den 1 januari 1904. Men dessa siffror bevisa ju ingenting huru det kommer att ställa sig under årets lopp. Den sista december 1903 fanns det vid skånska husarregementet 97 vakanser och vid skånska dragonregementet 66 vakanser. I början af detta år uppgick antalet vakanser vid skånska husarregementet till 295 och vid skånska dragonregementet till 195. Det var således en ganska stor skillnad i detta afseende mellan dessa två år. Detta bevisar emellertid ingenting. Hvad herr statsrådet däremot borde hafva visat, det hade varit, till fyllande af huru många vakanser Riksdagens förra året till ifrågavarande ändamål lämnade anslag räckt. Kanske det då skulle hafva visat sig, att endast omkring ett tiotal blifvit uppsatta. De siffror, som nu anförts, visa endast, att det vid detta års början fanns öfver hundratals vakanser vid såväl det ena som det andra regementet.

Sedan påpekade herr statsrådet, huru olyckligt det skulle vara, om den af reservanternas föreslagna indragningen af volontärer vid kavalleriet blefve af Riksdagen bifallen. Ja, det är gifvet, att det skulle försvaga kavalleriregementena, om man minskade antalet volontärer. Det erkänner jag villigt. Men man får väl härvidlag äfven taga hänsyn till den utsträckta öfnings-tid, som numera åligger våra värnpliktige. Detta vilja herrar militärer ej taga med i beräkningen, ehuru det gifvetvis måste erkännas lända till stor fördel för kavalleriets stridsduglighet.

Vidare gjorde herr statsrådet en beräkning, som jag för min del icke kan godkänna, nämligen huru många värnpliktige, indelt manskap och volontärer skulle vid mobilisering belöpa sig på en skvadron om hundra man. Antalet kan jag icke erinra mig. Men herr statsrådet glömde, då han meddelade dessa uppgifter, att taga med de f. d. stamanställda, som kunna inkallas till tjänstgöring. Detta har en väsentlig betydelse. Jag har hört sägas, att det är därför man låter manskapet tjäna jämförelsevis kort tid vid regementet, för att man i händelse af krig må kunna inkalla till tjänstgöring f. d. stamanställda, hvilka äga fullkomlig öfning. Så har man sagt mig förut, och jag förmodar, att det samma är förhållandet äfven nu.

Ang. höjning af anslaget till aflöning och rekrytering m. m.

(Forts.)

Jag kan ej finna annat, än att reservanterna i såväl denna som föregående punkt stödt sig på det beslut, som 1901 års Riksdag fattade i härordningsfrågan.

Herr statsrådet säger, att Riksdagen år 1901 icke fattat något beslut i den riktning, reservanternas förslag innebär. Jag kan emellertid ej tolka Riksdagens beslut då på annat sätt, än reservanterna gjort gällande. Det heter nämligen i Riksdagens skrivelse rörande den nya härordningen — jag kan nu icke erinra mig ordalagen — att i fråga om de små kavalleriregementena skulle den indelta nummerstyrkan vid hvarje regemente utgöra 350, men att Kungl. Maj:t, om styrkan understege detta antal, skulle få tillåtelse att genom volontärer fylla de luckor, som då uppstode. Jag undrar, om man kunnat skriva på ett tydligare sätt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen i denna punkt.

Herr Zetterstrand: Herr talman! Jag vill endast be att få till protokollet antecknad, att på samma gång jag anser mig kunna vara med om reservanternas förslag i hvad de afse att inskränka anslagens slutsummor såväl i den nu föredragna som i den nyss föredragna punkten, så anser jag mig dock icke vara bunden af reservanternas motivering, som jag icke i allo gillar och som jag tror kan ha vissa ödesdigra konsekvenser.

Herr *Henricson* instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen framställda propositioner afslog kammaren utskottets i förevarande moment gjorda hemställan och biföll i stället den af herr vice talmannen Pehrson med flere vid momentet afgifna reservationen.

Mom. e).

Efter föredragning af detta moment begärdes ordet af:

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

Herr Hammarskjöld, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Det är ju icke någon odeladt angenäm belägenhet att stå såsom ensam reservant i statsutskottet i en fråga, där man icke är fackman. Och när därtill kommer, att man endast är suppleant inom utskottet, kan det ju hända, att en och annan tycker, att det är litet förmätet att våga reservera sig. Jag kan dock icke hjälpa, att jag drifver den förmätenheten ännu litet längre, så långt, att jag vill försvara min reservation. Och jag gör det i den förhoppningen, att det icke skall blifva ett liktal.

I 1901 års härordning bestämdes, att fältartilleriet skulle bestå af 6 regementen, hvarje regemente skulle ordnas på 9 fältkanonbatterier och 2 fälthaubitsbatterier. Och i öfverensstämmelse härmed uppgjordes stater för det nödiga befälet. Ungefär samtidigt beslöts, att hela fältartilleriet skulle undergå ombeväpning och erhålla kanoner af en modernare typ, snabbskjutande kanoner, och likaledes att batterierna, som dittills varit organiserade med 6 kanoner, skulle omorganiseras med 4. Så vidt jag vet, har denna omorganisation och ombeväpning fortskridit så långt, att Första Svea och Första Göta artilleriregementen i år komma att ordnas på 9 batterier, hvardera om 4 kanoner. Vidare har i Kungl. Maj:ts proposition framhållits, att det är meningen, att Andra Göta och Vendes artilleriregementen närmast skola erhålla en liknande organisation och beväpning. Och sist skulle komma Norrlands och Andra Svea regementen.

Nu kan det väl icke förnekas, att det ligger en viss svaghet däri, att fältartilleriet har kanoner af olika typ, att somliga regementen ha kanoner af modern konstruktion, snabbskjutande kanoner, och andra regementen kanoner af äldre konstruktion. Och det är ju därför önskligt, att öfvergången till den nya organisationen sker så likformigt och liktidigt som möjligt.

När vi nu ha sett, att kostnaderna för försvaret stegrats högst betydligt utöfver hvad som varit beräknadt, i det att de redan i år äro tre millioner högre än hvad de ordinarie försvarsutgifterna på denna hufvudtitel skulle enligt planen vara under sjätte öfvergångsåret, må man icke förtänka en man, som icke är fackman på området, om han börjar fundera på, om icke någon begränsning åtminstone tills vidare skulle kunna göras. Jag har därvidlag tänkt mig, att man skulle kunna först stanna vid en sådan utvecklingsgrad, att man försåg alla fältartilleriregementen på en gång med moderna fältkanoner, men tills vidare icke organiserade de fyra regementen, som ännu icke fått 9 batterier, på mer än 6 fältkanonbatterier. Om man sedermera finner, att det är behöfligt för landets försvar, och om man finner, att tillgångarna medgifva det, kunde man ju gå vidare och fortsätta fram till den utveckling, som 1901 års härordningsförslag afsåg.

Jag är, som sagdt, icke fackman, och det är därför mycket

djärft att gifva sig in på dylika frågor. Men nog förefaller det mig, som om härordningsförslaget af år 1901 i fråga om artilleriet har blifvit tilltaget litet rundligare, än hvad behovet verkligen kräfver och hvad som kan vara lämpligt. I vårt land, där det aldrig kan komma i fråga annat, än att vi skola föra försvarskrig, där äro förhållandena icke desamma som ute på kontinenten. Att beräkna artilleristyrkan i förhållande till de öfriga vapenslagen efter samma grunder, som gälla i de stora länderna, Tyskland, Frankrike o. s. v., synes mig icke kunna komma i fråga. Ty våra terrängförhållanden äro ju dock högst olika. Vår i allmänhet kuperade och småbrutna mark är väl icke så gynnsam för att kunna ställa upp en större artilleristyrka.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

Och det finnes en annan sak att betänka: Ju mera artilleri man har i fält, desto mera infanteri måste ju detacheras för betäckning af artilleriet. Och af infanteri tror jag att vi verkligen icke ha för mycket. Jag har aldrig hört omtalas, att något land haft för mycket af väl öfvadt och beväpnadt infanteri, men däremot tror jag icke exempel saknas därpå, att understundom det artilleri, som förts i fält tillsammans med infanteri, har varit mera talrikt, än som stod i en god proportion till infanteristyrkan. Det är möjligt, att jag har orätt i hvad jag nu sagt; jag dömer ju helt och hållet som en lekman om dessa saker. Emellertid kan jag icke komma ifrån den öfvertygelsen, att det icke skulle medföra någon fara för oss att tills vidare stanna vid den af mig i reservationen föreslagna graden af artilleriets utveckling. I den kungl. propositionen finnes ju omnämndt, att den hittills bestämda ammunitionsmängden till hvarje kanon, 400 skott, som förut ansetts fullt tillräcklig, nu i stället anses för alldeles otillräcklig, så att den minsta ammunitionsmängden för hvarje kanon nu borde bestämmas till 600 skott. Jag har försökt anställa en beräkning och därvid kommit till det resultat, att med det af Riksdagen beviljade anslaget af 12 millioner kronor till ny fältartilleriemateriel skulle man kunna fullt uppsätta det af mig föreslagna antalet batterier, således nio sådana på hvardera af Första Svea och Första Göta artilleriregementen samt sex på hvardera af de fyra öfriga artilleriregementena, därvid man tillika skulle kunna tilldela hvarje kanon en för 600 skott tillräcklig ammunitionsmängd. Det synes, som man då tills vidare skulle kunna stanna härvid och således icke gå längre, förrän vi fått se, att vårt artilleri nått den af mig nu föreslagna utvecklingsgraden och blifvit på det stadiet försedt med alla därför erforderliga tillbehör.

Jag har sagt, att detta föreslår jag tills vidare. Jag skulle nu icke handla fullt ärligt, om jag icke uttalade allt hvad jag i denna fråga tänker. Och jag tänker mig nu, rent ut sagdt, möjligheten af att denna af mig nu föreslagna begränsning skulle

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

komma att gälla icke blott för den närmaste framtiden, utan för en längre tid. Såsom jag nyss nämnde, hafva de ordinarie anslag, som krävas för härordningens genomförande, redan kommit upp i en siffra, som är 3 millioner kronor högre än den skulle vara under det sjätte öfvergångsåret, och vi kunna beräkna, att, utan ett enda tillägg utöfver hvad som enligt 1901 års beslut skall utgå i form af ordinarie anslag, dessa anslag skola vid öfvergångstidens slut uppgå till 49 millioner kronor i stället för de beräknade 44 millionerna. Då kan jag icke låta bli att uppställa den frågan: Hafva vi verkligen råd att gå hur långt som helst, när det gäller att offra pengar för vårt försvar?

Nu skulle man kunna svara mig härpå, att 1901 års härordningsbeslut är att betrakta såsom ett emellan Kungl. Maj:t och Riksdagen ingånget kontrakt och såsom sådant icke kan ensidigt brytas af någondera parten. Men jag går icke in på, att detta beslut utgör något kontrakt. Kontraktet ligger i värnpliktslagen, *den* kan icke under några som helst förhållanden upphävas, utan att båda parterna äro ense därom. Hvad åter själfva härordningen beträffar, skulle det leda till de allra uppenbaraste orimligheter, om man ville häfda den ståndpunkten, att densamma ovillkorligen måste i alla delar fullföljas i enlighet med 1901 års beslut.

Vi hafva nu visserligen ingen direkt anledning att komma in på frågan om anskaffandet af fälthaubitser, ty till sådana har Kungl. Maj:t icke för det närvarande begärt något anslag; men jag kan icke underlåta att i detta sammanhang något beröra denna fråga och för kammaren framhålla, hvad beslutet om dessa fälthaubitsers en gång kommande anskaffning innebär. Det innebär nämligen, om jag räknat rätt, en ökad utgift för statsverket på omkring 420,000 kronor om året för befäl och servismanskap, och därvid är att märka, att ingenting beräknats för själfva materielen. Beträffande kostnaden för denna senare, har jag icke haft något annat att gå efter än en i statsverkspropositionen upptagen siffra, som utvisar, att kostnaden för *en* division skulle komma att belöpa sig till 556,700 kronor, således för sex divisioner till 3,340,200 kronor. Om detta är med eller utan ammunition, det vet jag icke. Men herrarna kunna i alla fall se, att om vi måste fullfölja 1901 års riksdagsbeslut i fråga om fälthaubitser, så komma nog millionerna att rulla.

Hvad nu för öfrigt beträffar dessa fälthaubitser, råder hos så godt som alla framstående militärförfattare en förvånande samstämmighet däri, att de ställa sig mycket tviflande gentemot deras förmenta nytta. Detta tvifvel på deras gagn har visat sig äfven däruti, att, med undantag af de stora makterna, det icke är många stater, som anskaffat fälthaubitser. Sålunda har hvarken Danmark eller Norge eller Nederländerna eller Schweiz ännu velat antaga detta vapen. Man erkänner nämligen, att fält-

haubitser möjligen — ja, endast möjligen — kunna vara af någon nytta och verkan för den af de stridande parterna, som skall anfalla den andra i en befästad ställning, men framhåller däremot, att det för den part, som endast har att försvara sig, är af mycket ringa värde att hafva detta slags vapen. Jag har någonstädes sett en redogörelse för resultatet af skjutningsförsök, som med fälthaubitser anställdes mot ett icke från skjutplatsen synligt mål, och jag har därigenom inhämtat, att — oaktadt dessa skjutningsförsök företagits under fredstid, då man således icke behöfver vara nervös — träffarnas antal icke utgjort mer än en à två procent af antalet skott. Då kan det väl icke vara skäl för vårt land, som behöfver så noga se på kostnaderna, att gå och kasta ut flere millioner kronor för ett vapen, där antalet träffar är så minimalt och ammunitionsåtgången i följd däraf så kolossal.

Herrarna kunna nu fråga, hvarför jag framkommit med allt detta. Jo, för att visa, hvarthän det skulle komma att leda, om vi skulle känna oss slafviskt bundna af 1901 års härordningsbeslut. I förevarande punkt leder det därhän, att vi skola nödgas för en ofantligt hög kostnad anskaffa ett vapen, af hvilket vi kanske icke skola få något mot denna kostnad svarande gagn, ett vapen, som kommer att tynga vår armé i dess rörelser och som redan på grund häraf kommer att bli till mer skada än nytta. Fasthåller man således vid den ståndpunkten, att Riksdagen icke får ändra hvad som är 1901 beslutits, då kan man icke säga nej, när Kungl. Maj:t kommer till Riksdagen och säger: Nu har jag funnit en fälthaubits, som är bra; den här haubitsen gillar jag, var så god och uppfyll hvad ni lofvat genom 1901 års beslut. Ja, då har Riksdagen ingenting annat att göra än att bocka sig och säga: Var så god, här äro millionerna. Och detta, äfven om dessa millioner måste tagas ut genom höjda eller nya skatter. Men är det verkligen en hållbar ståndpunkt man intager, då man resonerar på detta sätt och säger, att Riksdagen icke får göra någon indragning eller begränsning i 1901 års beslut? Är det rimligt, att då Riksdagen antagit en härordning under förutsättning att densamma, sedan den blifvit fullt genomförd, skulle betinga ordinarie anslag till ett belopp af 44 millioner kronor, men Riksdagen redan nu ser, att samma härordning utan vidare förändring kommer att kosta 49 millioner kronor — är det då rimligt, säger jag, att Riksdagen skall nödgas i alla dess delar genomföra beslutet om denna härordning och det till hvad pris som helst, äfven om kostnaderna kanske skulle blifva 15 eller 20 millioner högre än hvad som beräknades, då härordningsförslaget antogs? För mig ställer sig detta såsom en ren orimlighet; jag kan icke tänka, på hvilka grunder man skulle kunna försvara en sådan åsikt.

Jag betonar åter igen, att jag velat säga detta, för att ingen

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)

sedermera skall kunna komma och säga om mig, att jag varit oärlig och gått med detta såsom en baktanke, som jag icke velat komma fram med, förrän Riksdagen beslutit den nu af mig begärda temporära begränsningen, för att möjligen sedermera kunna lättare genomdriva en perpetuell begränsning. Jag har således redan i dag velat komma fram med dessa mina tankar för att framstå såsom en fullt ärlig man. Men hvad jag för närvarande uti min reservation begär, är icke en perpetuell begränsning, utan endast en begränsning tills vidare.

Med stöd af hvad jag nu anfört, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min reservation.

Herr *Söderberg* instämde häruti.

Herr *Andersson* i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! På den konstitutionella sidan af saken vill jag icke nu inlåta mig, ty denna synes mig icke böra utöfva något inflytande, då det gäller att här fatta beslut i denna fråga. Men jag kan försäkra motionären, att när frågan behandlades å afdelningen, så gingo alla afdelningens ledamöter in i en ganska grundlig pröfning af densamma. Vi kunde emellertid icke komma till annat resultat, än det hvartill utskottet kommit. När vi visste, att två regementen redan fått sin materiel af snabbskjutande kanoner och omorganiserats till 9 batterier, samt att ytterligare tvenne regementen skola erhålla sin materiel till hösten — kanske redan på våren, men i alla händelser senast till hösten — och när vi således visste, att vi hade materiel, så kunde vi icke underlåta att bifalla den ökning af personal, som däraf blefve nödvändig.

Det är af dessa anledningar, som jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr *Bergström*: Herr talman, mina herrar! Jag ber att för min del få instämma i herr *Hammar skjöld*s reservation. Jag gör det därför, att det synes mig, som om krigsstyrelsen själf redan brutit med den öfvergångsplan med afseende å artilleriet, som förelåg vid tiden för 1901 års riksdag. Förhållandet är nämligen det, att enligt denna öfvergångsplan var det icke de regementen, om hvilka det nu är tal — åtminstone icke båda dessa regementen —, som skulle vid denna tid omorganiseras, utan enligt denna omorganisationsplan skulle Andra Göta artilleriregemente ifrågakomma till omorganisation först under det sjätte öfvergångsåret. Kungl. Maj:t har således redan brutit med sin plan. Likaledes är det klart, att Kungl. Maj:t på grund af de förhållanden, den förste ärade talaren berörde, nödgats bryta med sin ursprungliga plan i hvad den afsåg anskaffande af fälthaubitser.

Se vi ytterligare på en annan sida af saken, så har nog Kungl. Maj:t också brutit med hvad som Riksdagen år 1901 uttalade i denna fråga. Förhållandet var ju det, att 1901 års försvarsriksdag sade mycket litet beträffande öfvergångsperioden. I enlighet med den dåvarande krigsministerns hemställan fann sig Riksdagen i att låta frågan därom blifva — såsom det borde vara — en framtidsfråga, en fråga, hvarom man borde fatta beslut riksdag för riksdag, allteftersom förhållandena gestalta sig. Men just beträffande artilleriet och dess öfvergång från den gamla organisationen till den nya yttrade dock 1901 års Riksdag någonting, i det att densamma i skrifvelsen n:o 120 sid. 127 sade: »I detta sammanhang» (på samma gång som Riksdagen i hufvudsak biföll Kungl. Maj:ts förslag i fråga om artilleriet) »anser sig Riksdagen böra framhålla önskvärdheten af att öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen måtte vid fältartilleriets truppförband ske så likformigt som möjligt.» Nu vet jag icke, huru krigsstyrelsen uppfattat detta Riksdagens uttalande, men såsom jag uppfattar detsamma, kan jag icke finna, att det tillvägagångssätt med afseende å öfvergången, som krigsstyrelsen använt, stämmer öfverens med den likformighet, hvarom Riksdagen här talar.

Det förefaller mig för öfrigt, om jag ser på en annan punkt i detta statsutskottets betänkande, nämligen punkt 26:o), hvari statsutskottet enhälligt — jag förmodar också, att utskottets förslag kommer att bli Riksdagens beslut — beslutit att i strid mot Kungl. Maj:ts framställning hemställa, att till ny fältartillerimateriel måtte för år 1905 anvisas ett belopp af endast 2,000,000 kronor, det förefaller mig, säger jag, som om detta förslag i punkt 26:o) med nödvändighet ytterligare bryter sönder öfvergångsplanen för omorganisationen af fältartilleriet. Ty enligt Kungl. Maj:ts proposition har generalfälttygmästaren begärt, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om att Riksdagen måtte för anskaffning af ny fältartillerimateriel, utöfver redan beviljad belopp af 12,000,000 kronor, bevilja ytterligare 3,000,000 kronor och för nästkommande år anvisa 2,500,000 kronor. Och i öfverensstämmelse härmed har herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet tillstyrkt Kungl. Maj:t att göra framställning till Riksdagen. I motiveringen för denna framställning framhålles, att dessa 2,500,000 kronor äro absolut nödvändiga för att kunna följa anskaffningsplanen med afseende å artilleriet. Om nu Riksdagen — hvilket jag tager för alldeles gifvet — besluter i enlighet med denna punkt i utskottets betänkande, hvilken, som sagdt, är af utskottet enhälligt tillstyrkt, så brytes anskaffningsplanen och därmed också organisationsplanen för artilleriet ytterligare sönder. Och då finnes, synes det mig, icke något skäl, hvarför man skulle i afseende på nu förevarande punkt hålla fast vid den sönderbrutna organisationsplanen, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Aug. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrutering
m. m.
(Forts.)

Ser jag på det andra undantaget, som göres i herr Hammarskjölds reservation, hvilket undantag rörer nedsättning af anslaget med hänsyn till vakanserna å de två där omnämnda artilleriregementena, så gälla, så vidt jag kan finna, i afseende därå precis samma skäl som i afseende å vakanserna vid vissa infanteriregementen.

Jag tillåter mig således, herr talman, att instämma i yrkandet på bifall till herr Hammarskjölds reservation.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Äfven jag ber att få instämma i herr Hammarskjölds reservation. Redan år 1901, då förslag förelåg att öka artilleriet så mycket som från 3 till dubbla antalet eller 6 regementen och dessutom att öka positions- och fästningsartilleriet, var jag för min del mycket tveksam att gå in på detta förslag. Men ställningen var då sådan, att man icke vågade eller ens kunde opponera sig däremot. Nu, mina herrar, är ställningen helt annan. Nu hafva vi funnit, att vi tagit för mycket för oss år 1901. Vi kunna icke, den svenska nationen kan icke, enligt mitt förmenande, i längden bära de utgifter, vi tagit på oss. Det är nödvändigt, att vi på något sätt inskränka oss. Och då nu här föreligger ett förslag i den riktningen, skall jag be att få till alla delar instämma däri.

Hvad den förste talaren angår, så tror jag, att han uppfattat denna sak rätt, då han tagit den från den ekonomiska sidan. Det är intet tvifvel om att vi icke skulle kunna hafva 10, ja, 20 artilleriregementen, om vi blott kunde bära bördorna därå. Men, mina herrar, vi kunna det icke i längden. Detta visar sig redan, såsom den förste talaren påpekade, därå, att vi fått utgifter, som äro mycket större än de, som förespegles oss vid 1901 års riksdag.

Jag skall därför be att få till alla delar instämma i reservantens förslag och yrkar bifall därtill.

I detta anförande instämde herrar *Sandquist*, *Olsson* i Stockholm, *Johansson* i Öija, *Carlheim-Gyllensköld*, *Jansson* i Edsbäcken, *Olsson* i Viken och *Ericsson* i Ahlberga.

Härmed var öfverläggningen slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets i detta moment gjorda hemställan, dels ock afslag därå och bifall i stället till den af herr Hammarskjöld vid berörda moment afgifna reservationen. Herr talmannen, som nu framställde propositioner å dessa yrkanden, fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hem-

ställan i andra punkten II afd. mom. e) af utskottets förevarande utlåtande n:o 5, röstar

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Hammarskjöld vid detta moment afgifna reservationen.

Omöstningen utvisade 42 ja, men 152 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Hammarskjöld vid förevarande moment afgifna reservationen.

Mom. f).—n).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. o).

I fråga om detta moment anförde:

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! Jag tror icke, att man kan anses ställa för stora pretentioner på statsverket, om man vid en löneroglering för en klass af tjänstemän — dessa tjänstemän må nu vara hvilka som helst — fordrar, att deras inkomster blifva så reglerade, att de kunna med hushållning och omtanke draga sig fram på dem; i synnerhet anser jag, att detta bör vara fallet, då en s. k. löneroglering, såsom här är förhållandet, blifvit framkallad af de omständigheterna, att dels lefnadskostnaderna i landet oupphörligen stigit och dels att underofficerarne, om hvilka här är fråga, blifvit så upptagna af sin statstjänst, att de icke kunna ägna någon tid åt biförtjänster och däraf draga några inkomster.

Kastar man en blick på den grafiska tablå öfver underofficerarnes aflöningsvillkor, som åtföljer motionen, så finner man, att fanjunkarnes löneförmåner, som under de sista åren åtskilliga gånger blifvit reglerade, faktiskt sänkts ifrån 2,061 kronor, hvartill de uppgingo på 1870-talet, till 1,950 kronor, hvartill de bestämdes vid den sista regleringen. Det vill med andra ord säga, att fanjunkarne — visserligen icke alla, men dock en stor del af dem — hafva på 30 år fått sina inkomster genom dessa lönerogleringar *minskade* från 2,061 till 1,950 kronor. Ser man på sergeanterna, så hafva dessas inkomster genom lönerogleringarna

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

visserligen ökats, men endast från 1,018 kronor till 1,447 kronor, det vill säga på 30 år hafva de erhållit en löneförhöjning af omkring 400 kronor, däraf 180 kronor vid den s. k. löneregleringen, som ägde rum under förra årets riksdag. Det synes mig, att om man ser på fanjunkarnes löneinkomster och betänker, att dessa män hinna upp till den graden först vid en ålder af omkring 40 år efter 20 till 25 års tjänstetid och att de icke kunna hinna längre i inkomster, då de redan nått slutmålet för sin befordran — det synes mig då, säger jag, som om denna siffra vore bra låg. Ser man på sergeanterna med en årsinkomst på 1,400 kronor, så kan väl ingen påstå annat än att denna inkomst knappast är tillräcklig för en ensam person i våra tider och att den än mindre förslår för en familj, och om en sergeant, som först vid ganska mogen ålder hinner denna grad och sedan får kvarstå i densamma till mellan 30 och 40 års ålder, har anspråk på att kunna bilda familj, må det väl icke förmenas honom. På denna lilla löneinkomst skall han emellertid åtminstone under en lång tid af året lefva själf på ett ställe och underhålla familjen på ett annat, ty han bor i regeln med familjen mellan öfningarna på ett ställe, och under öfningarna måste han själf uppehålla sig på mötesplatsen, där han måste hushålla såsom ungar. Kan någon under sådana förhållanden säga, att denna lilla inkomst är tillräcklig? Jag kan åtminstone icke finna det.

Nu säger statsutskottet på de tre eller fyra rader, som utskottet ägnat denna motion, att utskottet afstyrker motionen därför, att en reglering af underofficerarnes löner ägt rum så nyligen som 1903. Det kan väl dock icke vara för statsutskottets ledamöter obekant, att den s. k. lönereglering, som skedde 1903, hade till resultat endast den lönetillökning af 180 kronor, som beviljades underofficerspersonalen, under det att denna lönetillökning i Kungl. Maj:ts förslag till lönereglering var förbunden med ett annat förslag om inkomstillökning, nämligen om en förhöjning af dagaflöningen. Det hade nämligen föreslagits, att s. k. förhöjd dagaflöning skulle utbetalas till officerare och underofficerare vid tjänstgöring utom garnisonsorten. Det framhölls under den diskussion, som då ägde rum här i kammaren, både från regeringsbänken och från andra håll, att man icke ansåg sig genom denna lönereglering eller lönetillökning hvad våra underofficerare beträffar hafva nått det afsedda slutmålet. Jag skall här be att få belysa denna uppfattning genom att anföra hvad som yttrades af några bland kammarens ledamöter om den saken.

Sälunda yttrade dåvarande statsrådet och chefen för landt försvarsdepartementet, att han bad att få nämna, att genom ett bifall härtill — det vill säga till förslaget om förhöjd dagaflöning — skulle det aflöningssystem, i hvilket denna förhöjda dagaflöning inginge som en viktig faktor, vara på ett för långliga

tider tillfredsställande sätt genomfördt.» Emellertid blef denna förhöjning icke af Riksdagen bifallen, och från regeringsbänken har sålunda uttalats, att man vid sådant förhållande icke ansåg löneregleringen för underofficerarne afslutad.

Af statsutskottets ledamöter yttrade sig flere. Herr *Carl Persson i Stallerhult* anförde: »Nu säges det, att det är underofficerarne det egentligen gäller, och därför har man tillstyrkt hela förslaget. Men jag frågar: när dessa underofficerare enligt det af statsutskottet framlagda förslaget skulle få en, om också icke stor, lönetillökning af den ordinarie lönen med 180 kronor, är det då icke en löneförbättring? Det kan ju vara möjligt, att denna löneförbättring icke är tillräcklig, men något förslag om högre belopp föreligger icke, och är det så att det verkligen behöfves större löneförbättring, så är det mycket bättre, att man höjer den ordinarie daglönen för hela denna underofficersklass i stället för att höja dagaflöningen hela linjen utefter äfven för de grader, där det icke behöfs. Men något sådant förslag föreligger, som sagdt, icke nu, och då underofficerarne få 180 kronor högre lön, är det väl en löneförbättring, som åtminstone borde kunna räcka för ett år.» Så yttrade sig denne ledamot af statsutskottet.

En annan ledamot af statsutskottet, herr *Petersson i Påboda*, anförde: »Vill man, såsom herr Pantzarhielm och många med honom synas vilja, gifva underofficerarne ytterligare löneförhöjning utöfver hvad de fått under de tre sista riksdagarna, är det ändå icke då klokare, såsom en talare på västgötabänken påpekade, att höja deras dagaflöning öfver hela linjen än att slå in på denna nya princip? Kan kammaren för öfrigt måne antaga ett förslag, uppgjordt så där mera på rak arm med afseende på beräkningarna?» Alltså fälldes äfven af denne talare ett yttrande, att icke heller han ansåg löneregleringen slutligen genomförd.

Herr *Andersson i Nöbbelöf* yttrade: »Jag kan nog instämma med de båda nämnda talarne däri, att underofficerskåren icke är högt aflönad, och jag skulle för min del icke hafva så mycket emot en löneförhöjning för underofficerarne, men däremot kan jag icke ur rent principiell synpunkt vara med om den som här föreslagits.»

Slutligen yttrade herr *vice talmannen*: »Vi finna ju af statsutskottets hemställan, att statsutskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag angående löneförhöjning till underofficerarne, nämligen 180 kronor; och det är särskildt att bemärka, att dessa 180 kronor icke allenast komma att utgå såsom löneförbättring under tjänstgöringstiden, utan också komma att förbättra pensionen med samma belopp, 180 kronor. Det förefaller mig alltså, som man för denna gång kunde vara fullt tillfredsställd med det förslag, som statsutskottet har framställt.» Äfven här hör man således

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.
(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

en viss tveksamhet. -- Dessutom yttrade sig många andra talare, bland andra herrar Hedin och Branting, som yrkade, att det af mig framställda förslaget skulle bifallas, hvad underofficerarne beträffade.

(Forts.)

Vi hafva nyss här hört, att det på alla regementen finnas många vakanser bland volontärerna och att svårigheterna att rekrytera bli allt större. I och med detsamma att det blir svårare att rekrytera, hafva vi också af en talare hört, att rekrytmaterialet blir sämre, och fara är väl att, om vi fortsätta på samma sätt som hittills, man får se endast de sämsta elementen som rekryter och att de dugliga hålla sig utanför militärtjänsten. Följden blir då den, att vårt lägre befäl, våra korpraler, våra sergeanter och slutligen våra fanjunkare icke längre blifva samma goda stam, samma goda människor, som vi hittills haft och ännu hafva, utan de komma att blifva allt mera och mera slarfvinga, och hvad detta kommer att hafva för inverkan på våra värnpliktige, icke blott på deras militära uppfostran utan äfven på deras moraliska, det ligger i sakens natur. Och tro herrarne icke, att det förnämsta skälet därtill att så kommer att gå, ligger däri, att man för lågt aflönar underofficerskåren?

Det är icke mer än en af kammarens ledamöter i statsutskottet, som reserverat sig mot denna punkt och han har icke yttrat sig om hvad han därmed afser. Som nu i denna kammare rösterna tyvärr räknas och icke vägas, så är väl med afseende å kammarens beslut denna ensamma reservation icke mycket att bygga på, men, mina herrar, då kammaren synes åtminstone förra året hafva varit af den uppfattningen, att en orättvisa mot våra underofficerare blifvit begången genom denna otillräckliga löneförbättring, af hvilken de kommit i åtnjutande, och att icke någon slutgiltig lönereglering för dem ägt rum, så hade jag för min del väntat och hoppats, att ett förslag från Kungl. Maj:ts sida i den vägen skulle blifva framlagdt. Då så icke skett, har jag väckt denna motion, och jag ber att till densamma få yrka bifall med afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Biesert, Johansson* i Jönköping, *Larsson* i Lund, *Trapp, Thorsson, Pettersson* i Södertälje, *Ohlsson* i Halmstad och *Höger*.

Herr Hedin: Herr talman! Till en början skall jag anhölla att få återopa och instämma i hvad min ärade öfverbefälhafvare, herr Pantzarhielm, har sagt. Ja, jag kan till det lägga, att sedan det nu har börjat bli känt bland dem, som i likhet med mig ha litat till honom, att vi icke ha att påräkna honom i Riksdagen längre, jag har fått många uttryck utaf beklagande och sorg för den förlust, som därigenom kammaren lider likasom vi allesamman.

Jag skall till hvad han sagt lägga följande, att när den så kallade löne regleringen, som blott var en begynnelse till löne reglering, ägde rum år 1903, vi hade bokstafligen tvungit fram den, efter att man hade försökt under loppet af ett par riksdagar att öfvertyga Andra Kammarens ledamöter — åtminstone var jag föremål för de allra allvarsammaste och grundligaste öfvertygelse försök — att Riksdagen under loppet af jag vet icke hur många år egentligen icke sysselsatt sig med någonting annat än att reglera lönerna för underbefälet vid armén. En högt uppsatt militär gjorde sig det välvilliga besväret att åt mig uppsätta stora sifvertabeller, ledsagande dem med muntliga kommentarer. Ja, jag tog med tacksamhet emot dessa tabeller, men glömde tala om att jag hade andra tabeller hemma förut, med hvilka jag var i stånd att korrigera hvad han sagt. Han gjorde det icke i afsikt att missleda mig, utan därför att allt var så tillkrångladt genom det myckna talet om de många löne regleringar, som ägt rum under 10 års tid. När vi påvisade, att dessa löne regleringar i strid med det vedertagna språkbruket råkat slå ut så, att det blef minskning i stället för höjning för underbefälet, då gick icke detta längre, och så kom denna *begynnelse* till löne reglering — någonting annat var det icke — som ägde rum förlidet år.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

(Forts.)

Efter hvad då föreföll, hade man väntat och med säkerhet väntat — jag har alltför många vittnesbörd därom för att icke kunna säga att denna väntan var allmän — att förslag i år skulle komma ifrån Kungl. Maj:t, som hade att stödja sig på dessa många yttranden, som nyss blifvit citerade af den föregående talaren. Då man hade väntat det, blef det nu en missräkning, och jag vet, att den varit synnerligen kännbar.

Jag har i ett annat sammanhang en gång sökt göra gällande inför kammaren, att det knappast finnes någonting viktigare för vårt försvar, än att den värnpliktiga ungdomen kommer uti de bästa händer, får det bästa befäl, som kan anskaffas för densamma. Det är icke nog för detta ändamål att ha nöd torftligen hjälpt upp officerarnes löner, det är säkerligen fullt ut lika viktigt att ha bringat underofficerarnes löner i sådant skick, att hädanefter unga män icke afskrämmas från att välja denna bana, hvilket dock slutligen blir en alldeles oundviklig följd, om icke lönerna bli sådana, att de kunna, såsom man i Sverige ofta brukar uttrycka sig, anständigt lefva på dem. Och det räcker icke den nuvarande lönen till. Det vet hvar och en. Det är omöjligt, den räcker icke. Då ha vi att motse att, då underofficerskadrerna ju *måste* fyllas, någorlunda fyllas åtminstone, man måste taga hvad folk som står till buds, och att det finnes personer, som man kan få för de nuvarande lönerna och till och med för lägre, det betviflar jag alldeles icke. Men jag vill se den krigsminister eller den befälhafvare för en fördelning eller

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

den öfverste eller den kompanichef, som skulle finna sig vid att taga afskrapet — personer i ett slags mellanställning, som icke ha lärt sig och icke ha lust att arbeta uti de tekniska yrkena eller i jordbruket, utan som vilja ha en annan ställning och hjälpa upp den genom uniformen och det sociala anseende, som den ger. Är det i sådant folks händer vi skola lämna de värnpliktige, hvilka snart skola utgöra hela vår armé och i alla fall redan nu utgöra den väsentligaste delen af densamma? Det är hvad kammaren skall besinna, innan den afslår den hemställan, som här blifvit gjord, att något litet förbättra lönerna för våra underofficerare.

Jag anhåller om bifall till den föreliggande motionen.

Med herr Hedin förenade sig herrar *Ernst Carlson, Branting, Natt och Dag, Moll, Johansson* i Öija och *Broström*.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Det kan icke vara lämpligt att hvartenda år verkställa löneregleringar för en viss klass. I tre år ha vi nu reglerat lönerna för underofficerare, och jag trodde att vi nu skulle åtminstone under ett eller annat år vara fria från detta bestyr, allra helst som det icke är sanning, att underofficerarne icke fått tillökning af lönerna. Ingen har bestridt, att sergeanternas löner blifvit höjda. Fanjunkarne sägas ha fått sina löner minskade. Vid de garnisonerade regementena hade fanjunkarne ett arfvode för efter-syn af persedlar å ursprungligen 400 kronor vid infanteriet och 500 kronor vid de öfriga garnisonerade regementena. Detta arfvode nedsattes redan år 1886 till 250 kronor. Senare nedsattes det till 125 kronor år 1891, och 1898 blef det alldeles borttaget. Detta arfvode utgick endast till fanjunkarne vid de garnisonerade regementena. Hvad åter själfva lönerna beträffar, ha de blifvit särskilda gånger höjda, så att fanjunkarnes sammanlagda löneinkomster utgöra omkring 2,000 kronor. Det är ingen svältlön. Man har sagt, att det skulle gå för sig att förtjäna mera i de tekniska yrkena eller i landtbruket. Hur det är med de tekniska yrkena, känner jag icke, men skicka ingen till landtbruket, om han skall förtjäna mera, det vill jag bara nämna.

Jag vill visst, att underofficerarne skola vara bärgade på sina löner, men jag hade trott, att vi skulle kunna vara befriade några år från löneregleringar för en och samma klass. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Jag har i min reservation icke angifvit, hvilket yrkande jag ville göra, och detta på den grund, att jag varit tveksam, om jag skulle helt eller endast delvis yrka bifall till den af herr Pantzarhielm och herr Hedin väckta motionen. Efter hvad som nu förekommit och blifvit anfördt, synes

det mig emellertid, att jag måste yrka bifall till motionen i dess helhet. Jag vill framhålla, att det nog är sant, att reglering af löner icke bör ske hvarje år, men då man förra året motsatte sig ett beslut om förhöjd dagaflöning i vissa fall åt underbefäl af det skäl, att om det behöfdes en förbättring af underofficerarnes ställning, kunde man nästa år åstadkomma en sådan med användande af redan förefintliga löneformer, måtte det väl icke anses alltför djärft af motionärerna att i år ha framkommit med detta förslag. Man nekade den gången icke definitivt till att den förhöjda dagaflöningen särskildt för underbefälet kunde vara erforderlig, men ansåg det icke lämpligt att då besluta en sådan löneform för underbefälet, när man icke beslöt den för befälet, utan hänvisade i stället till omreglering af lönerna för underbefälet. Det förefaller mig, som om detta skulle i hög grad motivera motionärernas framställning vid denna riksdag. Och när man betänker, huru viktiga platser dessa underofficerare intaga, synes det mig icke vara för mycket begärtd, hvad motionärerna fordra. Det synes mig som om man med tanke på vår värnpliktiga ungdom borde vara särdeles betänksam, innan man afslår motionärernas förslag. Det är dock underbefälet, som i första hand får att göra med den värnpliktiga ungdomen. På dess beskaffenhet beror det väsentligen, hur den värnpliktiga ungdomen blir behandlad. Det synes mig därför som om jag i den värnpliktiga ungdomens namn kan yrka bifall till motionärernas förslag.

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *von Schéele* och *Ljunggren*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen propositioner å de därunder gjorda yrkandena, nämligen dels bifall till utskottets i förevarande moment gjorda hemställan, dels ock afslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, företogs sådan enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren med afslag å statsutskottets hemställan i andra punkten afd. II mom. o) af utskottets förevarande utlåtande n:o 5 bifaller den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställen.

Omröstningen utföll med 70 ja, men 88 nej; hvadan kammaren alltså bifallit utskottets hemställen.

(Forts.)

Mom. p).

Vid föredragning af detta moment yttrade:

Herr Hammarskjöld: Herr talman! Med anledning af den utgång, som frågorna beträffande aflöning och rekrytering hitills fått i denna kammare, anhåller jag att få yrka bifall till reservanternas förslag i punkten p) på sidan 158 med den ändring, som betingas af kammarens beslut i frågan rörande artilleriet, så att således Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad här ofvan under mom. a)—o) hemställts samt med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget till aflöning och rekrytering m. m. i de delar, som i nämnda mom. icke blifvit särskildt omförmälda, må, med godkännande af följande förslag till stater, nämligen

1. för infanteriet (bil. 3—30 vid reservationen) å 8,456,267 kronor och 50 öre;
2. för kavalleriet (bil. 31—39 vid reservationen) å 2,524,150 kronor och 30 öre;
3. för artilleriet (bil. 40—48 vid utlåtandet) å 2,653,663 kronor 67 öre;
4. för artilleriets tygstater (bil. 49 vid utlåtandet) å 150,090 kronor;
5. för fortifikationen (bil. 50—53 vid utlåtandet) å 762,238 kronor och 50 öre och
6. för trängen (bil. 54—58 vid utlåtandet) å 664,687 kronor. höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor, med 273,634 kronor 17 öre till 15,619,331 kronor 17 öre.

Herr von Friesen: Herr talman! Då det kanske icke är skäl att nu på stående fot, om jag så får säga, godkänna dessa siffror, hvilka skulle framgå ur kammarens förut fattade beslut, så torde det vara lämpligast att återremittera denna punkt till utskottet.

Visserligen har Första Kammaren redan fattat sitt beslut, och en återremiss kan sålunda icke föranleda till annat, än att utskottet anmodar kammaren att fatta beslut i frågan. Men det blefve därigenom tillfälle att taga i närmare öfvervägande, hvilka dessa siffror rätteligen böra vara.

Herr vice talmannen Pehrson: Herr talman! Just af de

skäl, som den föregående talaren anfört, ber jag att få instämma i hans yrkande.

*Ang. höjning
af anslaget till
aflöning och
rekrytering
m. m.*

Herr Hammarskjöld: Herr talman! Då här framställts yrkande på återremiss, så har jag för min del ingenting att däremot invända. Det är ju icke så lätt att i hastigheten sätta upp dessa siffror. Jag skall sålunda be att få återtaga mitt yrkande och instämma med herr von Friesen.

(Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammararen beslöt att återremittera förevarande moment till statsutskottet.

Afd. III.

Utskottets hemställan bifölls.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammararen på hemställan af herr talmannen att uppskjuta den vidare handläggningen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammararens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,49 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.